

หมวด ๓
ประกันชีวิต
บทที่ ๑
สัญญาประกันชีวิต

การประกันชีวิตมีกำเนิดมาจากกลุ่มทางศาสนาซึ่งเริ่มมีขึ้นในประเทศอียิปต์ โดยมี การบริจาคเงินช่วยค่าทำศพสมาชิก ซึ่งในปัจจุบันเป็นเรื่องการฌาปนกิจสงเคราะห์ และใน สมัยโรมันในตอนต้นคริสต์ศตวรรษก็ดี การช่วยเหลือเงินเมื่อสมาชิกถึงแก่ความตายหรือรวม ไปถึงมีชีวิตรอดอยู่ซึ่งคล้ายกับการประกันชีวิตในปัจจุบัน

การประกันชีวิตเป็นการป้องกันความสูญเสียในทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับการประกัน วิทยาศาสตร์ และการประกันชีวิตเป็นการประกันภัยชนิดหนึ่งจึงต้องนำบทบัญญัติทั่วไปในการ ประกันภัยตั้งแต่มาตรา ๘๖๑ ถึงมาตรา ๘๖๗ มาใช้บังคับ

๑. ลักษณะของสัญญาประกันชีวิต

สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอา ประกันหรือผู้รับประกันประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย โดยอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของ ผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิต โดยผู้เอาประกันภัยจะส่งเบี้ยประกันภัยตอบแทนให้ แก่ผู้รับประกันภัยในการที่ผู้รับประกันภัยตกลงรับเข้าทำสัญญาประกันชีวิตนั้น

มาตรา ๘๘๙ บัญญัติว่า “ในสัญญาประกันชีวิตนั้น การใช้จำนวนเงินย่อมอาศัยความ ทรงชีพ หรือมรณะของบุคคลคนหนึ่ง”

สัญญาประกันชีวิตจึงเป็นสัญญาที่อาศัยเหตุในอนาคตตั้งได้ระบุไว้ในสัญญา ซึ่งได้แก่ ความทรงชีพหรือความมรณะของบุคคล โดยผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตได้ตายลง ภายในระยะเวลาหรือยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาตามกำหนดในสัญญา โดยผู้เอาประกันภัยตกลง ส่งเบี้ยประกันภัยให้ (มาตรา ๘๖๑ และมาตรา ๘๘๙)

ความทรงชีพหรือมรณะเป็นเรื่องแน่นอนที่ทุกคนจะต้องประสบ เพียงแต่ไม่แน่ว่าจะเกิดขึ้นเวลาใดเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นเหตุอย่างอื่นในอนาคตอันไม่แน่นอนซึ่งสามารถเอาประกันภัยได้

๑๐๐๒/๒๕๐๕ ผู้เอาประกันชีวิตถูกฆูพิษกัดถึงตายโดยบังเอิญนั้นนับว่าเป็นอุบัติเหตุตามความหมายของคำว่าอุบัติเหตุแห่งข้อสัญญาที่ว่า “ต้องเป็นเหตุเนื่องมาจากร่างกายของผู้เอาประกันถูกบาดเจ็บอย่างรุนแรงจากสิ่งที่เกิดขึ้นภายนอกโดยบังเอิญและปราศจากเจตนาของผู้มีส่วนกระทำให้เกิดเหตุการณนั้นเกิดขึ้น” แล้วผู้รับประกันชีวิตจึงต้องรับผิดชอบ

๕๕๘/๒๕๑๕ สมาคม พ. ได้ดำเนินกิจการฅาปนกิจสงเคราะห์ โดยมีข้อตกลงว่าสมาคมจะใช้เงินช่วยสงเคราะห์ฅาปนกิจให้แก่ทายาทของสมาชิกที่ถึงแก่กรรม ตามจำนวนและเงื่อนไขที่ทางสมาคมได้กำหนดไว้ และผู้เข้าเป็นสมาชิกก็ต้องชำระเงินฝากช่วยสงเคราะห์ฅาปนกิจให้แก่สมาคมตามจำนวนที่สมาคมกำหนดไว้ ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นเงินค่าตอบแทนข้อตกลงของสมาคม นั้น ทั้งนี้โดยอาศัยเงื่อนไขความมรณะของบุคคลผู้เป็นสมาชิกนั่นเอง ข้อตกลงเช่นนี้เข้าลักษณะเป็นสัญญาประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๙๖๑ และมาตรา ๙๙๙

๑๐๐๖/๒๕๑๖ การที่สมาชิกของสมาคมต้องชำระค่าบำรุงแก่สมาคมเป็นรายปี และต้องชำระเงินช่วยการกุศลแรกเข้า กับต้องชำระเงินค่าช่วยในการทำศพให้แก่สมาชิกที่ถึงแก่กรรม เมื่อสมาชิกถึงแก่กรรมทายาทมีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์จากสมาคม ตามจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ทั้งหมดในวันที่สมาชิกถึงแก่กรรม โดยสมาคมหักไว้ร้อยละ ๒๐ เช่นนี้ เงินที่สมาชิกชำระมีลักษณะเป็นเบี้ยประกันภัย และสมาคมจ่ายเงินให้โดยอาศัยความมรณะของสมาชิก การดำเนินกิจการของสมาคมจึงมีลักษณะเป็นการประกันภัย

๒๒๑๘/๒๕๑๖ สัญญาซึ่งมีข้อตกลงว่าทางสมาคมจะจ่ายเงินให้แก่ทายาทของสมาชิกเมื่อสมาชิกตาย ฝ่ายสมาชิกก็ตกลงจะส่งเงินฝากสงเคราะห์ฅาปนกิจให้แก่สมาคม โดยวิธีการปฏิบัติดูเกี่ยวกับการส่งเบี้ยประกันเพื่อประกันชีวิตไว้กับสมาคม เช่นนี้สัญญาดังกล่าวเข้าลักษณะสัญญาประกันชีวิต การประกอบธุรกิจของสมาคมจึงเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๑๒

สัญญาประกันชีวิตแตกต่างกับสัญญาประกันวินาศภัยคือ สัญญาประกันชีวิตเป็นการใช้เงินจำนวนแน่นอนไม่ใช้การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเหมือนสัญญาประกันวินาศภัยและสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่บุคคลหนึ่งตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในเหตุอย่างอื่นในอนาคตตามมาตรา ๙๖๑ แต่นอกจากสัญญาประกันชีวิตแล้วยังมีการประกันภัยอย่างหนึ่งคือ การประกันภัยอุบัติเหตุต่อร่างกาย (personal accident insurance) ซึ่งเป็นการประกันภัยอุบัติเหตุต่อ

ร่างกายซึ่งอาจจะเพียงบาดเจ็บตามแขนขา ตามร่างกาย หรือถึงพิการ หรืออุบัติเหตุนั้นอาจจะทำให้ถึงแก่ความตายได้ ซึ่งการประกันภัยอุบัติเหตุนี้เป็นการที่ผู้รับประกันภัยตกลงใช้เงินจำนวนแน่นอนแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย

สัญญาประกันภัยอุบัติเหตุ จึงมีทั้งสัญญาประกันภัยอุบัติเหตุที่ถึงตายหรือเพียงแต่พิการทางร่างกาย ซึ่งการประกันภัยอุบัติเหตุทั้ง ๒ ชนิดนี้เป็นสัญญาประกันภัยที่กำหนดจำนวนเงินไว้แน่นอนในสัญญา หากประสบอุบัติเหตุถึงตายตามภัยที่เกิดขึ้นในสัญญาก็จะได้รับเงินจำนวนที่กำหนด หรือถ้าเพียงแต่บาดเจ็บพิการอย่างไร จะได้รับเงินจำนวนหนึ่งเป็นไปตามอัตราที่กำหนดไว้ในสัญญาเช่นกัน

๖๔/๒๕๑๖ สัญญาประกันภัยมีข้อกำหนดว่า ถ้าเกิดอุบัติเหตุไม่ถึงแก่ความตายให้ค่าสินไหมทดแทนอย่างหนึ่ง ถ้าเกิดอุบัติเหตุถึงตายก็ให้ค่าสินไหมทดแทนอีกอย่างหนึ่ง ดังนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับการเสี่ยงภัยถึงชีวิตย่อมเป็นสัญญาประกันชีวิต

สัญญาประกันภัยซึ่งมีลักษณะเป็นสัญญาประกันชีวิตนั้น ผู้รับประกันต้องจ่ายเงินเต็มตามจำนวนที่เอาประกันภัยไว้ จะจ่ายตามจำนวนวินาศภัยอันแท้จริงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๗๗ หาได้ไม่

๒๕๗๒/๒๕๒๕ สัญญาประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเสี่ยงภัยถึงชีวิตเป็นสัญญาประกันชีวิตอย่างหนึ่ง เพราะอาศัยความมรณะของบุคคลเป็นเงื่อนไขแห่งการใช้เงินตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๙ บทบัญญัติว่าด้วยประกันชีวิต ไม่ได้ให้สิทธิผู้รับประกันภัยที่จะเข้ารับช่วงสิทธิแทนกันได้เหมือนอย่างการประกันวินาศภัย เหตุนี้โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยรถยนต์ได้จ่ายเงินชดเชยการเสียชีวิตของ อ. ผู้ขับรถดังกล่าวซึ่งถูกรถคันอื่นชน แก่ครอบครัวตามกรมธรรม์ประกันภัยแล้ว จึงไม่มีอำนาจฟ้องไล่เบี้ยเอาค่าเสียหายส่วนนี้จากจำเลยได้

ในสัญญาประกันอุบัติเหตุถึงตายนี้มุ่งถึงเหตุที่ตายซึ่งไม่ว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ เมื่อใดแต่ในสัญญาประกันชีวิตมุ่งที่กำหนดเวลาการตายนั้นว่าจะตายเมื่อใดซึ่งไม่แน่นอน แต่โดยจุดมุ่งหมายคือความตาย และกำหนดจำนวนเงินไว้แน่นอนเหมือนกัน

ตามมาตรา ๘๘๙ บัญญัติว่า “ในสัญญาประกันชีวิตนั้น การใช้จำนวนเงินย่อมอาศัยความทรงชีพ หรือมรณะของบุคคลคนหนึ่ง”

ดังนั้น สัญญาประกันภัยอุบัติเหตุถึงตายจึงเป็นสัญญาประกันชีวิตอย่างหนึ่ง ส่วนตามกฎหมายอังกฤษไม่ถือว่าเป็นสัญญาประกันชีวิตแต่มีส่วนคล้ายสัญญาประกันชีวิต

สัญญาประกันภัยอุบัติเหตุไม่ถึงตาย เป็นการยากที่จะตีราคาส่วนของร่างกายความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นเงินตราได้ จึงต้องกำหนดเป็นจำนวนเงินแน่นอนไว้เพื่อต่อการชดเชย แต่การกำหนดจำนวนเงินไว้แน่นอนก็ไม่ทำให้สัญญาประกันภัยอุบัติเหตุกลายเป็นสัญญาประกันชีวิตไปได้ (มาตรา ๘๘๙) ถึงแม้จะเป็นการประกันภัยอุบัติเหตุเกี่ยวกับร่างกายของมนุษย์เราก็ตาม ส่วนสัญญาประกันวินาศภัยนั้นผู้รับประกันภัยจะชดเชยตามความเสียหายที่แท้จริง

การสูญเสียอวัยวะส่วนของร่างกายไปหรือไม่สามารถใช้งานได้อีก จัดเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตหรือส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมีค่าเกินกว่าที่จะประมาณเป็นราคาได้ ดังนั้นจึงไม่อาจคำนวณราคาส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเป็นเงินเพื่อที่จะชดเชยตามความเสียหายที่แท้จริง อย่างเช่นสัญญาประกันวินาศภัยได้ ดังนั้นสัญญาประกันอุบัติเหตุของร่างกายจึงไม่ใช่สัญญาประกันวินาศภัย รวมทั้งไม่ใช่สัญญาประกันชีวิต และกฎหมายก็ไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะว่า สัญญาประกันภัยมีได้เพียง ๒ ประเภทนี้เท่านั้น เพราะนอกเหนือจากเหตุวินาศภัยแล้ว มาตรา ๘๖๑ ยังใช้คำว่า “หรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคต” จึงอาจจะเป็นเหตุอะไรก็ได้ในอนาคต เมื่อการประกันภัยอุบัติเหตุไม่ใช่ทั้งสัญญาประกันวินาศภัยและสัญญาประกันชีวิต กฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับจึงต้องดูที่ข้อตกลงของคู่สัญญา เพราะโดยหลักทั่วไปของกฎหมายแพ่งยอมรับเจตนาของคู่สัญญาเป็นสำคัญ ถ้าข้อตกลงนั้นไม่ขัดกับหลักนิติกรรมสัญญาทั่วไป แต่ถ้านอกเหนือไปจากนี้ก็ต้องถือตามบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง ตามมาตรา ๔ นั่นเอง

ภัยที่ผู้รับประกันภัยรับเสี่ยง

ในกรณีที่มีการประกันชีวิต ภัยที่รับเสี่ยงได้แก่ความทรงชีพหรือมรณะของผู้เอาประกันภัย หรือบุคคลผู้ถูกเอาประกันชีวิต

ความทรงชีพของบุคคลที่เอาประกันภัยอาจจะเป็นการประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ที่ผู้เอาประกันภัยยังมีชีวิตรอดอยู่จนสัญญาครบกำหนด (Pure Endowment) หรือการประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำ (Annuities) ซึ่งผู้เอาประกันภัยส่งเบี้ยประกันภัยเป็นระยะเวลาหนึ่งตามกำหนด หรือนำเงินมาซื้อประกันในกรณีเป็นการประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำ ถือเป็นเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยต้องจ่ายแก่ผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันภัยเช่นกัน ในกรณีการประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ถ้าผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่จนครบตามกำหนดในสัญญาก็จะได้รับเงินจำนวนหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในสัญญา แต่ถ้าตายก่อนถึงเวลาที่กำหนด ผู้เอาประกันก็จะได้ รับอะไรตอบแทน ถือเป็นกรณการประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ประเภทที่ผู้เอาประกันชีวิตมีชีวิต

รอดอยู่จนสัญญาครบกำหนด (Pure Endowment) ส่วนการประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำก็จะได้รับเงินจำนวนเท่า ๆ กันทุกเดือนในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่จนกว่าจะตาย

การประกันชีวิตเพื่อความมรณะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจจะเป็นผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลที่ ๓ ก็ได้ โดยผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้เมื่อผู้ถูกเอาประกันชีวิตตายลงภายในกำหนดระยะเวลาหรือไม่มีการกำหนดระยะเวลา หรือตลอดชีวิตจนกว่าจะตายเมื่อใด เช่น การประกันชีวิตแบบจำกัดเวลาหรือแบบชั่วระยะเวลา (Term Insurance) เป็นการประกันชีวิตแบบอาศัยความมรณะของผู้ถูกเอาประกันชีวิตโดยมีระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาที่บริษัทประกันภัยจะจ่ายเงินจำนวนที่เอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้ถูกเอาประกันชีวิตตายลงภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย หรืออาจเป็นการประกันชีวิตแบบตลอดชีพ (Whole Life Insurance) คู่คุ้มครองตลอดชีวิตของผู้ถูกเอาประกันชีวิต ถ้าผู้ถูกเอาประกันชีวิตตายลงเมื่อใดบริษัทประกันชีวิตก็จะจ่ายเงินให้ตามจำนวนที่เอาประกันภัยไว้

ส่วนใหญ่แล้วมักจะนิยมประกันภัยทั้ง ๒ แบบนี้รวมกันไป โดยทั้งอาศัยความทรงชีพและมรณะ คือถ้ามีชีวิตอยู่จนครบตามกำหนดในสัญญาผู้รับประกันภัยก็จะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้หรือถ้าตายภายในกำหนดเวลาผู้รับประกันภัยก็ตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้เช่นกัน ซึ่งเหมือนกับการประกันภัยแบบสะสมทรัพย์ (Endowment Insurance) คือเป็นการประกันภัยทั้ง ๒ ชนิดรวมกัน คือทั้ง Term Insurance กับ Endowment Insurance ซึ่งเรียกว่าเป็นกรมธรรม์แบบ Endowment policy

การประกันชีวิตแบบอาศัยความทรงชีพจึงเป็นการสะสมทุนอย่างหนึ่งถ้าผู้เอาประกันภัยไม่ตายภายในกำหนดก็จะได้รับเงินจำนวนหนึ่งไว้ใช้จ่ายได้ ซึ่งที่จริงไม่น่าจะเป็นการเสี่ยงภัยแต่อย่างใด เพราะในรายที่ตายก่อนกำหนดในสัญญา ในระยะเวลาที่ว่างที่ยังไม่ตายก็จะได้รับดอกเบี้ยเป็นดอกผลที่ผู้รับประกันจ่ายให้เป็นคราว ๆ จากเบี้ยประกันภัยที่ส่งให้แก่ผู้รับประกันภัยหรือเมื่อครบกำหนดในสัญญาแล้วยังมีชีวิตอยู่ก็จะได้รับดอกผลมาเช่นกันจนถึงระยะเวลาตามกำหนดในสัญญา และจะได้รับเงินก้อนอีกด้วย

๒. เบี้ยประกันชีวิต

เบี้ยประกันภัยคือจำนวนเงินซึ่งผู้เอาประกันภัยตกลงจะส่งให้แก่ผู้รับประกันภัยเพื่อตอบแทนที่ผู้รับประกันภัยตกลงจะรับประกันภัย ซึ่งในสัญญาประกันชีวิตคือการตกลงเข้ารับทำสัญญาประกันชีวิต เบี้ยประกันชีวิตจึงหมายถึง จำนวนเงินซึ่งผู้ซื้อประกันชีวิตจ่ายเพื่อตอบแทนความคุ้มครองตามสัญญาประกันชีวิต

ในสัญญาประกันชีวิต เบี้ยประกันชีวิตมักจะมีลักษณะเป็นการสะสมทุนเหมือนกับว่าผู้เอาประกันภัยฝากทรัพย์ไว้กับผู้รับประกันภัย ดังนั้น เบี้ยประกันชีวิตจึงมีอัตราที่สูงกว่าในสัญญาประกันวินาศภัย มีสัญญาประกันชีวิตบางอย่างเท่านั้นที่คล้ายกับสัญญาประกันวินาศภัยซึ่งเบี้ยประกันภัยไม่เป็นการสะสมทุน

เบี้ยประกันภัยในสัญญาประกันชีวิตแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. เบี้ยประกันภัยรวมหรือเบี้ยประกันภัยเบื้องต้น (gross premium) หมายถึงเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้จ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัยซึ่งคิดคำนวณจาก “ตารางมรณะ” (ได้จากข้อมูลต่าง ๆ เช่น อาชีพ อายุ เพศ เชื้อชาติ รายได้ สุขภาพ ความเจริญด้านการแพทย์ แบบของการประกันภัย ฯลฯ) และกำไรที่ผู้รับประกันภัยจะได้รับ

๒. เบี้ยประกันภัยสุทธิ (Net premium) หมายถึงเบี้ยประกันภัยที่ไม่รวมค่าใช้จ่ายหรือกำไรด้วย โดยคิดจากตารางมรณะและอัตราดอกเบี้ยเป็นเบี้ยประกันภัยที่คำนวณไว้สำหรับจ่ายผลประโยชน์ตามเงื่อนไขในกรมธรรม์เท่านั้น

ไม่ว่าในสัญญาประกันชีวิตหรือสัญญาประกันวินาศภัยก็ตาม อัตราดอกเบี้ยอยู่ในความควบคุมตามพระราชบัญญัติประกันชีวิตและพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน (พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๒๔ และ ๒๕)

การชำระเบี้ยประกันชีวิตอาจจะชำระกันครั้งเดียวหรือจะตกลงผ่อนชำระกันเป็นงวด ๆ เช่น เป็นรายเดือน รายสามเดือน รายหกเดือน หรือรายปีก็ได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ถ้าตกลงชำระกันเป็นงวด ๆ จะคิดงวดละเท่า ๆ กันตลอด เงินที่ส่งเบี้ยประกันภัยนี้เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้รับประกันภัย เพราะเป็นการชำระหนี้ที่ผูกพันตามสัญญาประกันชีวิต แต่มีบางครั้งที่ผู้รับประกันภัยต้องคืนเงินบางส่วนเมื่อสัญญาประกันชีวิตระงับลง เช่นต้องคืนเงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ตามมาตรา ๘๖๕ และมาตรา ๘๘๒ หรือค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จตามมาตรา ๘๘๔

๓. สัญญาประกันชีวิตแตกต่างจากสัญญาประกันวินาศภัย

สัญญาประกันชีวิตแตกต่างจากสัญญาประกันวินาศภัย หลายประการคือ วัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัยในสัญญาประกันชีวิตได้แก่ชีวิตของผู้เอาประกันภัยในกรณีที่ประกันชีวิตของตนเองและชีวิตของบุคคลที่ถูกเอาประกันชีวิตในกรณีที่เป็นการเอาประกันชีวิตของบุคคลที่ ๓ ภัยที่

รับเสี่ยงในกรณีประกันชีวิตได้แก่ ความทรงชีพหรือมรณะของผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิต ส่วนสัญญาประกันวินาศภัยวัตถุที่เอาประกันภัยอาจจะได้แก่ทรัพย์สินต่าง ๆ ภัยที่รับเสี่ยงได้แก่ เหตุวินาศภัยต่าง ๆ เช่น อัคคีภัย น้ำท่วม ฯลฯ และราคาแห่งมูลค่าประกันภัย (หมายถึงมูลค่าของวัตถุที่เอาประกันภัย) จะกำหนดกันไว้หรือไม่ก็ได้ (Valued Policy) ซึ่งโดยปกติจะกำหนดไว้ในกรณีประกันวินาศภัยแต่ไม่ใช้กับการประกันชีวิต นอกจากนี้ ยังมีข้อแตกต่างอื่น ๆ อีกมาก

โดยสรุปแล้ว การประกันวินาศภัยต่างกับการประกันชีวิตในสาระสำคัญดังนี้ คือ

๑) ส่วนได้เสีย สัญญาประกันภัยทุกชนิดทุกประเภท ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยโดยในสัญญาประกันวินาศภัย ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียอยู่จนกระทั่งเกิดภัย แต่ในสัญญาประกันชีวิต แม้ส่วนได้เสียจะหมดสิ้นไปในระหว่างอายุสัญญา ก็ตามก็ไม่ทำให้สิทธิของผู้รับประโยชน์ในจำนวนเงินที่เอาประกันภัยต้องสูญสิ้นไปด้วย

๒) ลักษณะของสัญญา สัญญาประกันวินาศภัยเป็นการชดเชยค่าสินไหมทดแทนในความวินาศภัยที่เกิดขึ้น ซึ่งต้องชดเชยตามความเสียหายที่แท้จริงแต่ไม่เกินจำนวนเงินที่เอาประกันภัย ส่วนในสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ชดเชยเงินจำนวนหนึ่งตามที่เอาประกันภัยไว้เป็นจำนวนแน่นอน

๓) เบี้ยประกันภัย ในสัญญาประกันวินาศภัยไม่มีการคืนเบี้ยประกันภัยวันแต่ในบางกรณีตามมาตรา ๘๗๒ ที่ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิบอกเลิกสัญญาก่อนเริ่มเสี่ยงภัย แต่ผู้รับประกันภัยขอที่จะได้เบี้ยประกันภัยก็หนึ่ง ส่วนในสัญญาประกันชีวิตโดยลักษณะเป็นการสะสมทุนซึ่งอาจจะมีการคืนเบี้ยประกันภัยบางส่วน เช่น การคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัย เมื่อมีการบอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๘๘๒ มาตรา ๘๘๔ และมาตรา ๘๘๕ เป็นต้น

๔) การโอนสิทธิตามสัญญาประกันภัย ในสัญญาประกันชีวิตผู้เอาประกันภัยอาจจะโอนสิทธิตามสัญญาประกันชีวิตไปให้บุคคลภายนอกได้ แม้นตนเองจะไม่ใช้ผู้รับประโยชน์ก็ตาม (เว้นตามมาตรา ๘๘๑) แต่ในสัญญาประกันวินาศภัยผู้เอาประกันภัยจะโอนสิทธิตามสัญญาไม่ได้เพราะสัญญาประกันวินาศภัยเป็นสิทธิเฉพาะตัว เว้นแต่วัตถุที่เอาประกันภัยไว้นั้นได้เปลี่ยนมือไปหรือเมื่อมีการโอนวัตถุที่เอาประกันภัยสิทธิอันมีอยู่ในสัญญาประกันภัยนั้นย่อมโอนไปด้วย (มาตรา ๘๗๕)

๕) การรับช่วงสิทธิ ในสัญญาประกันวินาศภัยผู้รับประกันภัยอาจจะรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัยซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกผู้ก่อให้เกิดความวินาศภัยขึ้นได้ ถ้าผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยไปแล้ว (มาตรา ๘๘๐) ส่วนในสัญญาประกันชีวิตผู้รับประกันภัยไม่มีสิทธิที่จะรับช่วงสิทธิใด ๆ ในอันที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกผู้ก่อมรณภัยทำให้ผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตาย แม้ผู้รับประกันภัยจะได้ใช้เงินที่เอาประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัยหรือทายาทของผู้ตายไปแล้วก็ตาม (มาตรา ๘๙๖)

๖) ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัย ในสัญญาประกันชีวิตผู้รับประกันภัยจำต้องใช้เงินเมื่อเกิดมรณภัยขึ้น (เฉพาะในกรณีสัญญาประกันชีวิตที่อาศัยความมรณะเท่านั้น) เว้นแต่บุคคลนั้นได้ฆ่าตัวตายโดยสมัครใจภายใน ๑ ปีนับแต่วันทำสัญญา หรือถูกผู้รับประกันภัยฆ่าตาย แต่กรณีนี้ผู้รับประกันภัยยังต้องใช้เงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาทของผู้นั้น (มาตรา ๘๙๕) ส่วนในสัญญาประกันวินาศภัยมีข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยในเหตุที่เกิดขึ้นเพราะความทุจริตหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยหรือในความไม่สมประกอบในเนื้อแห่งวัตถุที่เอาประกันภัย เว้นแต่จะได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา ๘๗๙)

๗) อายุความ ในสัญญาประกันชีวิตกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ จึงต้องนำหลักทั่วไปตามมาตรา ๑๖๔ มาใช้บังคับ เป็นการฟ้องเรียกให้ผู้รับประกันภัยใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิต หรือฟ้องให้ใช้หรือให้คืนเบี้ยประกันภัยตามสัญญาประกันชีวิต ยกเว้นตามมาตรา ๑๗๕๕ เป็นกรณีที่ผู้รับประกันชีวิตฟ้องเรียกเบี้ยประกันชีวิตที่ค้างชำระจากกองมรดกซึ่งกำหนดอายุความฟ้องร้องภายในกำหนด ๑ ปี แต่ในสัญญาประกันวินาศภัยนี้มีบทบัญญัติในเรื่องอายุความไว้ในมาตรา ๘๘๒ ซึ่งบัญญัติว่า ในการเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนด ๒ ปี นับแต่วันวินาศภัย หรือถ้าจะเรียกให้ใช้หรือให้คืนเบี้ยประกันภัยมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลา ๒ ปี นับแต่วันซึ่งสิทธิจะเรียกให้ใช้หรือคืนเบี้ยประกันภัยถึงกำหนด

๔. ชนิดของสัญญาประกันชีวิต

ในทางปฏิบัติอาจแยกการประกันชีวิตแบบชั้นพื้นฐานออกได้เป็น ๔ ชนิด คือ

๑) การประกันชีวิตชนิดจำกัดเวลาหรือชั่วระยะเวลา (Term Insurance) เป็นการประกัน

ชีวิตที่กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดไว้ในสัญญาหรือในกรมธรรม์ประกันภัย บริษัทประกันชีวิต จะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตาย ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตอยู่จนครบกำหนดในสัญญาก็จะไม่ได้รับเงินที่เอาประกันภัย ระยะเวลาที่เอาประกันภัยอาจจะกำหนดเพียง ๑ ปีหรือกว่านั้น หรือจนถึงผู้เอาประกันชีวิตมีอายุครบเท่าใดตามที่กำหนดไว้ในสัญญาก็ได้

๒) การประกันชีวิตชนิดตลอดชีพ (Whole Life Insurance) เป็นการประกันชีวิตที่คุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตไม่ว่าจะถึงแก่ความตายเมื่อใด

๓) การประกันชีวิตชนิดสะสมทรัพย์ (Endowment Insurance) เป็นสัญญาประกันชีวิตที่ผู้รับประกันภัยจะจ่ายเงินที่เอาประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตายในระหว่างระยะเวลาในสัญญา (Term Insurance) หรือผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตมีชีวิตอยู่จนครบตามกำหนดในสัญญา (Pure Endowment)

๔) การประกันชีวิตชนิดเงินได้ประจำ (Annuities) เป็นการประกันชีวิตที่ผู้รับประกันภัยจะจ่ายเงินเป็นงวด ๆ ให้แก่ผู้เอาประกันภัยตลอดชีวิต

การประกันชีวิตอาจจะมีชนิดที่มีเงินปันผลและชนิดที่ไม่มีเงินปันผล และอาจแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่นการประกันชีวิตประเภทสามัญ (Ordinary Insurance) การประกันชีวิตประเภทอุตสาหกรรม (Industrial Insurance of Debit Insurance) การประกันชีวิตประเภทหมู่ (Group Insurance)

บทที่ ๒

หน้าที่ของผู้รับประกันชีวิต

๑. ผู้รับประกันชีวิตมีหน้าที่ใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิต

หน้าที่ของผู้รับประกันชีวิต คือการใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตไม่ว่าจะเป็นสัญญาประกันชีวิตแบบอาศัยความทรงชีพ สัญญาประกันชีวิตแบบอาศัยความมรณะ หรือเป็นสัญญาแบบผสมทั้งอาศัยความทรงชีพและมรณะดังได้กล่าวมาแล้ว

สัญญาประกันชีวิตแบบอาศัยความทรงชีพ เช่น ทำสัญญาประกันชีวิตเป็นระยะเวลา ๓๐ ปี โดยผู้เอาประกันภัยตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัย ถ้าผู้ถูกเอาประกันชีวิตมีชีวิตอยู่จนครบ ๓๐ ปี ผู้รับประกันชีวิตจะต้องใช้เงินให้เป็นจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท แต่ถ้าผู้ถูกเอาประกันชีวิตตายก่อนครบ ๓๐ ปี ผู้รับประกันโยชน์หรือทายาทก็จะไม่ได้รับอะไรตอบแทน

สัญญาประกันชีวิตแบบอาศัยความมรณะของผู้ถูกประกันชีวิต เช่น แต่งทำสัญญาประกันชีวิตไว้ ๒๐๐,๐๐๐ บาท แบบจำกัดระยะเวลา ๑๐ ปี โดยไม่มีเงื่อนไขกำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย ให้ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิที่จะขอต่ออายุสัญญาหรือแปลงเป็นสัญญาประกันชีวิตแบบอื่น ถ้าแต่งตายลงภายในระยะเวลา ๑๐ ปี บริษัทประกันชีวิตก็ต้องจ่ายเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่ผู้รับประกันโยชน์หรือทายาทของแต่ง แต่ถ้าแต่งมีชีวิตอยู่ครบ ๑๐ ปี ก็จะไม่ได้รับเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

การประกันชีวิตแบบผสมทั้งอาศัยความทรงชีพและความมรณะของผู้ถูกเอาประกันชีวิต เช่น ทำสัญญาประกันชีวิตไว้มีกำหนด ๓๐ ปี จำนวนเงินที่เอาประกันภัย ๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตมีชีวิตอยู่จนครบ ๓๐ ปี ก็จะได้รับเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาทตอบแทน แต่ถ้าตายภายในระยะเวลา ๓๐ ปี ผู้รับประกันโยชน์หรือทายาทก็จะได้รับเงินจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ตามสัญญาเช่นเดียวกัน

จำนวนเงินที่ผู้รับประกันชีวิตต้องใช้

มาตรา ๘๘๐ บัญญัติว่า “จำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้นจะชำระเป็นเงินจำนวนเดียว หรือ

เป็นรายปีก็ได้ สุดแล้วแต่จะตกลงกันระหว่างคู่สัญญา”

จำนวนเงินอันจะพึงใช้ หมายถึงจำนวนเงินที่ผู้รับประกันจะต้องใช้ให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันหรือทายาท ซึ่งอาจจะเป็นใช้เพียงครั้งเดียวหรือส่งใช้เป็นรายปีก็ได้ตามแต่ จะตกลงกัน แต่ต้องใช้เต็มตามจำนวนในสัญญาและจะต้องระบุเป็นเงินตรา โดยจะระบุเป็น เงินตราต่างประเทศไม่ได้ (พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๒๕)

การจ่ายเงินแบบชำระเป็นจำนวนเดียวนั้นโดยปกติจะจ่ายตามจำนวนทุนประกันภัยที่ ตกลงเอาประกันภัยไว้ ส่วนการจ่ายเงินเป็นรายปีจะกำหนดไว้ในสัญญาหรือในกรมธรรม์ ประกันภัยว่าจะเริ่มจ่ายเมื่อใด ปีละเท่าไร เป็นเวลานานนานเท่าไร ซึ่งจะเป็นรายได้ประจำ (Annuity)

ผู้มีสิทธิได้รับเงินจากผู้รับประกันภัย

การประกันชีวิตนั้นผู้เอาประกันภัยอาจจะเอาประกันชีวิตตนเองหรือเอาประกันชีวิต ผู้อื่นก็ได้ และผู้เอาประกันภัยเองอาจจะเป็นผู้ได้รับชดใช้เงินที่เอาประกันชีวิตหรืออาจจะเป็น บุคคลอื่นเป็นผู้รับประกัน หรือทายาทของผู้เอาประกันหรือของผู้ถูกเอาประกันเป็นผู้รับ ประโยชน์ก็ได้

ในกรณีที่ประกันชีวิตผู้เอาประกันภัยเองหรือประกันชีวิตผู้อื่นโดยอาศัยความทรงชีพ ของผู้นั้น ผู้ได้รับชดใช้เงินจะได้แก่ผู้เอาประกันภัยเองหรือผู้รับประกันตามทีระบุไว้ในสัญญา ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการประกันชีวิตโดยอาศัยความมรณะของผู้เอาประกันเอง ผู้ได้รับชดใช้เงิน อาจได้แก่ผู้รับประกันหรือทายาทตามทีระบุไว้ในสัญญา แต่ถ้าเอาประกันชีวิตโดยอาศัยความ มรณะของผู้อื่นอาจจะตกได้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันอื่น ๆ ก็ได้

ดังนั้น ผู้มีสิทธิได้รับเงินจากผู้รับประกันภัยได้แก่

๑. ผู้เอาประกันภัย
๒. ผู้รับประกัน
๓. ทายาทของผู้เอาประกันภัย

ผู้รับประกันอาจเป็นบุคคลอื่น ๆ ตามทีระบุไว้ในสัญญา ซึ่งอาจมิใช่ญาติหรือเกี่ยวข้อง สืบสายโลหิตกัน จะเป็นบุคคลใด ๆ ตามแต่จะระบุไว้ก็ได้ (๒๔๔๗/๒๕๑๖)

ทายาทของผู้เอาประกันภัยถือเป็นผู้รับประกันประเภทหนึ่ง ถ้าผู้เอาประกันภัยระบุ ว่าให้ตกแก่ทายาทโดยไม่ระบุตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือไม่ได้ระบุว่าผู้รับประกันไว้ เมื่อ ผู้เอาประกันภัยมรณะเงินนั้นเป็นมรดกตกได้แก่ทายาท

ผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิต หมายถึงบุคคลซึ่งพึงจะได้รับจำนวนเงินที่ใช้ให้หนี้ ผู้เอาประกันภัยจะเอาประกันชีวิตบุคคลอื่นได้นั้นตนเองจะต้องมีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้ถูกเอาประกันชีวิต แต่ถ้าเอาประกันภัยประกันชีวิตของตนเอง ก็อาจจะระบุให้บุคคลใดเป็นผู้รับประโยชน์ได้โดยไม่คำนึงว่าผู้รับประโยชน์นั้นจะมีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้เอาประกันภัยหรือไม่ ซึ่งโดยปกติแล้วผู้รับประโยชน์มักจะเป็นภริยาของผู้เอาประกัน (แม้สามีจะตายไปแล้ว ภริยาสมรสใหม่ ภริยานั้นก็ยังมีสิทธิอยู่เช่นเดิม) บุตร เจ้าหนี้ หุ้นส่วน และบริษัท กองมรดกของผู้เอาประกันภัย^(๑)

ผู้รับประโยชน์ในสัญญาประกันชีวิตอาจจะเป็นบุคคลเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ถ้าระบุชื่อผู้รับประโยชน์ไว้หลายคนโดยมิได้กำหนดจำนวนเงินที่แต่ละคนมีสิทธิจะได้รับ ถือว่าผู้รับประโยชน์แต่ละคนมีสิทธิได้รับเท่า ๆ กัน และอาจจะระบุผู้รับประโยชน์เป็นช่วง ๆ ก็ได้ เช่น ถ้าผู้รับประโยชน์ช่วงแรกตายอาจจะระบุตัวผู้รับประโยชน์ช่วงต่อไปได้

ผู้รับประโยชน์ที่ระบุแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่นั้น ถ้าเป็นผู้รับประโยชน์แบบที่เปลี่ยนแปลงได้ (Revocable Beneficiary) ผู้รับประโยชน์ประเภทนี้ผู้เอาประกันภัยจะยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ถ้าเป็นผู้รับประโยชน์แบบที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ (Irrevocable Beneficiary) ผู้รับประโยชน์ประเภทนี้เมื่อได้กำหนดไว้แล้วผู้เอาประกันภัยไม่มีสิทธิที่จะยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากจะได้รับคำยินยอมจากผู้รับประโยชน์นั้นเสียก่อน^(๒) เช่นเดิมระบุให้ภริยาเป็นผู้รับประโยชน์ ต่อมาเมื่อมีบุตรจึงอยากที่จะเปลี่ยนเป็นโอนประโยชน์ให้บุตร ซึ่งในกรณีธรรมมักจะระบุสิทธิในการเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ซึ่งจะมีผลใช้ได้ต่อเมื่อได้แจ้งให้ผู้รับประกันภัยทราบเป็นลายลักษณ์อักษรและส่งมอบกรมธรรม์ให้ผู้รับประกันภัยบันทึกลงลายมือชื่อ และการเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์นี้น่าจะเกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยเป็นเรื่องการชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกซึ่งจะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลภายนอกได้แสดงเจตนาถือเอาประโยชน์แห่งสัญญานั้นตามมาตรา ๓๗๔, ๓๗๕ และ ๘๘๑ ในเรื่องสัญญาประกันชีวิตซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในเรื่องสิทธิของผู้รับประโยชน์และการโอนสิทธิตามสัญญาประกันชีวิต

สิทธิของผู้รับประโยชน์

ผู้รับประโยชน์จะเป็นบุคคลใดก็ได้ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นญาติหรือมีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้เอาประกันภัย และจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ซึ่งถือเป็นสัญญาเพื่อ

(๑) ชูเกียรติ ประมวลผล, หลักการประกันชีวิต, โรงพิมพ์เสียงเชียงใหม่, ๒๕๑๐, หน้า ๕๐-๕๒.

(๒) ชัยชนะ พยัทธิเชียร, การบริหารงานประกันชีวิต, วารสารสำนักงานประกันภัย ปีที่ ๓ เล่มที่ ๓ ๒๕๒๑, หน้า ๗๖.

ประโยชน์ของบุคคลภายนอก สิทธิของบุคคลภายนอกผู้รับประโยชน์จะเกิดขึ้นเมื่อใดเป็นไปตามมาตรา ๓๗๔, ๓๗๕ และ ๓๗๖ บุคคลภายนอกมีสิทธิจะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้ (ผู้รับประกันภัย) ได้โดยตรง สิทธิของบุคคลภายนอกย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่เวลาที่แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญาหนี้ (มาตรา ๓๗๔) และเมื่อสิทธิของบุคคลภายนอกได้เกิดขึ้นตามมาตรา ๓๗๕ แล้วคู่สัญญาหาอาจจะเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธินั้นในภายหลังได้ไม่ (มาตรา ๓๗๕) และข้อต่อสู้ตามมาตรา ๓๗๕ ลูกหนี้อาจจะยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้จะได้รับประโยชน์จากสัญญานั้นได้ (มาตรา ๓๗๖) นอกจากนี้แล้ว ในวิธีการเฉพาะการประกันชีวิต แม้ผู้รับประโยชน์จะเป็นบุคคลภายนอกก็ยังไม่มียกเอาจำนวนเงินประกันชีวิตจากผู้รับประกันภัยจนกว่าผู้เอาประกันภัยจะมรณะหรือครบกำหนดระยะเวลาในกรณีประกันชีวิตโดยอาศัยความทรงชีพ และในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมิได้เป็นผู้รับประโยชน์เอง ผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิที่จะโอนประโยชน์แห่งสัญญานั้นให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งได้ เว้นแต่จะได้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ไปแล้วและผู้รับประโยชน์ได้บอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้รับประกันภัยแล้วว่าตนจำนงจะถือเอาประโยชน์แห่งสัญญานั้น แต่ถ้ากรมธรรม์ประกันภัยได้ทำในรูปให้ใช้เงินตามคำสั่ง การโอนนี้จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกคนอื่นได้แต่เฉพาะเมื่อการโอนนั้นได้สลักหลังไว้ในตราสาร และตัวตราสารนั้นได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับโอนไปด้าย (มาตรา ๘๕๑ และมาตรา ๓๐๙) จึงอาจมีการโอนสิทธิตามสัญญาประกันชีวิตไปให้บุคคลอื่นได้

การโอนสิทธิตามสัญญาประกันชีวิต

ตามมาตรา ๘๕๑ ผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิที่จะโอนประโยชน์แห่งสัญญาประกันภัยให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้ ไม่ว่าผู้เอาประกันภัยนั้นจะเป็นผู้รับประโยชน์เองหรือบุคคลอื่นจะเป็นผู้รับประโยชน์ก็ตาม ซึ่งต่างกับการประกันวินาศภัยซึ่งสิทธิของผู้เอาประกันภัยตามสัญญาประกันวินาศภัยก่อนที่ภัยนั้นจะเกิดขึ้น เป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่สามารถโอนกันได้ และยังไม่ตกทอดเป็นมรดก

การโอนสิทธิตามสัญญาประกันชีวิตคือการโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกันชีวิตในการที่จะได้รับชดใช้เงินที่เอาประกันภัย แต่อย่างไรก็ตามหน้าที่ในการชำระเบี้ยประกันภัยยังคงเป็นของผู้เอาประกันภัยอยู่ ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้ส่งเบี้ยประกันภัย เมื่อโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกันภัยไปแล้วก็ต้องถือว่าผู้เอาประกันภัยบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตแล้ว (มาตรา ๘๕๔) ดังนั้น ราคาแห่งกรมธรรม์ประกันภัยที่โอนให้แก่กันนั้นจะเป็นไปตามค่าเวนคืนกรมธรรม์

ประกันภัย ถ้าส่งเบี้ยประกันภัยไปเท่าใดกรรมธรรม์นั้นก็ยังมีค่าเท่านั้น เป็นอัตราที่กำหนดตามเบี้ยประกันภัยที่ส่งมาแล้ว แม้จะไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อๆ ไปก็ตาม (ซึ่งถือว่าสัญญาประกันชีวิตสิ้นสุดเพราะผู้เอาประกันบอกเลิกสัญญา)

การโอนประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตจะโอนโดยวิธีใดก็ได้ เช่น ขาย จำนำ ให้ แต่จะโอนได้ต่อเมื่อยังมีสิทธิเรียกร้องที่จะโอนเท่านั้น และผู้รับโอนกรรมธรรม์ประกันภัยนั้น จะโอนต่อๆ ไปอีกก็ได้ หรือจะโอนกลับคืนมาใหม่ก็ย่อมได้เช่นเดียวกัน นอกจากผู้เอาประกันภัยจะมีสิทธิโอนหรือมอบให้ใครก็ได้แล้ว การโอนหรือมอบนี้อาจจะทำเพียงบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ เช่น เอากรรมธรรม์ประกันภัยไปค้ำประกันเงินกู้ โดยเป็นทั้งเงินกู้ยู่ ๒๐,๐๐๐ บาท แต่มูลค่ากรรมธรรม์ประกันภัยเท่ากับ ๓๐๐,๐๐๐ บาท การรับโอนสิทธิบางส่วนนี้เรียกว่า Collateral Assignment แต่ถ้าโอนสิทธิทั้งหมดเรียกว่า Absolute Assignment การรับโอนสิทธิเพียงบางส่วนนี้ผู้รับโอนสิทธิจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้มูลค่าในกรรมธรรม์ประกันภัยลดน้อยลงไม่ได้ แต่ถ้ารับโอนสิทธิทั้งหมดย่อมกระทำการใดๆ ในกรรมธรรม์ประกันภัยได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้โอนอีก

ผู้เอาประกันภัยจะโอนประโยชน์แห่งสัญญานั้นให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งได้ เว้นแต่จะได้ส่งมอบกรรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ไปแล้ว และผู้รับประโยชน์ได้บอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้รับประกันภัยแล้วว่าจะถือเอาประโยชน์แห่งสัญญา (มาตรา ๘๙๑)

วิธีการโอนประโยชน์แห่งสัญญาประกันชีวิตต้องเป็นไปตามมาตรา ๓๐๖ ซึ่งเป็นการโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะจะต้องทำการโอนเป็นหนังสือ มิฉะนั้นจะไม่สมบูรณ์ และยังคงต้องบอกกล่าวการโอนไปยังผู้รับประกันภัยทราบเป็นหนังสือ หรือผู้รับประกันภัยได้ยินยอมเป็นหนังสือ วิธีโอนแบบนี้เรียกว่าวิธีการบันทึก (Recording Method)^(๓) การโอนนี้จึงจะสมบูรณ์ผูกพันบริษัทผู้รับประกันภัย

ถ้าเป็นการประกันชีวิตประเภทใช้เงินตามเขาสั่ง กรรมธรรม์ประกันชีวิตยังไม่ได้ระบุผู้รับประโยชน์ ผู้เอาประกันภัยจะได้ระบุชื่อผู้รับประโยชน์ในภายหลัง เป็นกรรมธรรม์ประกันภัยชนิดที่ให้ใช้เงินตามเขาสั่ง ตามมาตรา ๓๐๙ เมื่อผู้เอาประกันภัยต้องการให้ผู้ใดเป็นผู้รับประโยชน์ ผู้เอาประกันภัยก็สลักหลังตราสารและส่งมอบตัวตราสารนั้นให้แก่ผู้รับโอนไป แต่ในทางปฏิบัติโดยทั่วไปแล้วผู้เอาประกันภัยจะต้องส่งมอบกรรมธรรม์ให้บริษัทประกันภัยเพื่อสลักหลังชื่อ

---

(๓) ชัยชนะ พยัณวิเชียร, การบริหารงานประกันชีวิต, วารสารสำนักงานประกันภัย, ปีที่ ๓ เล่มที่ ๓, ๒๕๒๑, หน้า ๘๖.

ผู้รับประโยชน์ในกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งวิธีการนี้เรียกว่าวิธีการสลักหลังกรมธรรม์ (Endorsement method)^(๔)

๒. ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกันชีวิต

การใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตที่ผู้รับประกันชีวิตต้องรับผิดชอบยอมอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิต

การใช้เงินโดยอาศัยการมรณะนั้นมีบัญญัติไว้โดยเฉพาะในมาตรา ๘๙๕ ส่วนการใช้เงินโดยอาศัยความทรงชีพไม่ได้มีบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ส่วนมากจึงเป็นไปตามที่กำหนดไว้เป็นสัญญาในกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่ามีเงินปันผลจากกรมธรรม์ (Policy dividends) เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ (Cash Surrender Values) เงินครบกำหนดสัญญา (Matured Endowments) ฯลฯ ตามที่กำหนดไว้ตามข้อสัญญา

การใช้เงินโดยอาศัยความมรณะถือเป็นผลประโยชน์เมื่อตายแล้ว (death Benefits)

มาตรา ๘๙๕ บัญญัติว่า “เมื่อใดจะต้องใช้จำนวนเงินในเหตุมรณะของบุคคลคนหนึ่งคนใด ท่านว่าผู้รับประกันภัยจำต้องใช้เงินนั้นในเมื่อมรณภัยอันนั้นเกิดขึ้น เว้นแต่

- (๑) บุคคลผู้นั้นได้กระทำอัตวินิบาตด้วยใจสมัครภายในปีหนึ่งนับแต่วันทำสัญญา หรือ
- (๒) บุคคลผู้นั้นถูกผู้รับประกันภัยฆ่าตายโดยเจตนา

ในกรณีนี้ ๒ นี้ ท่านว่าผู้รับประกันภัยจำต้องใช้เงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือให้แก่ทายาทของผู้นั้น”

การใช้เงินตามมาตรา ๘๙๕ นี้ เป็นการที่ใช้เงินโดยอาศัยความตายของผู้ถูกเอาประกันชีวิต ความตายจึงเป็นเงื่อนไขแห่งการใช้เงิน ความตายนั้นอาจจะหมายถึงความตายตามธรรมชาติหรือความตายตามกฎหมายคือการสาบสูญเมื่อบุคคลใดได้ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่และตราบเท่าเจ็ดปีไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอศาลจะสั่งให้ผู้นั้นเป็นคนสาบสูญก็ได้ โดยรวมตลอดถึงบุคคลที่ได้ไปถึงสมรภูมิแห่งสงครามหรือตกไปอยู่ในเรืออัปปาง หรือไปตกอยู่ในฐานที่จะเป็นภยันตรายร้ายแรงแก่ชีวิต และนับแต่เวลาเหล่านั้นได้ผ่านพ้นไปแล้ว ๓ ปี ก็ยังไม่มีใครทราบว่าบุคคลนั้นเป็นตายร้ายดีอย่างไร (มาตรา ๖๔) เมื่อศาลสั่งให้บุคคลเหล่านั้นเป็นคนสาบสูญแล้วก็ให้ถือว่าถึงแก่ความตายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๖๔ นั้น (มาตรา ๖๕) แต่การตายโดยเป็นคน

^(๔) เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๖

สาบสูญตามกฎหมายนั้น บุคคลนั้นอาจจะกลับมีชีวิตขึ้นใหม่ได้โดยศาลถอนคำสั่งแสดงสาบสูญ (มาตรา ๖๖) คำสั่งของศาลที่สั่งให้บุคคลใดเป็นคนสาบสูญตามกฎหมาย หรือคำสั่งที่ถอนคำสั่งเป็นคนสาบสูญนั้นต้องโฆษณาในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๖๗) และถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้จำนวนเงินที่เอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัยไปแล้ว ถ้าต่อมาศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งแสดงสาบสูญ ผู้รับประกันภัยจะเรียกคืนเงินที่ได้ใช้ให้ไปตามสัญญาประกันภัยได้เท่าที่ยังเป็นลากแก่บุคคลนั้นอยู่เท่านั้น (มาตรา ๖๖ วรรค ๒)

ถ้าไม่ได้กำหนดไว้ในสัญญาถึงมูลเหตุการอย่างใดไว้โดยเฉพาะแล้วย่อมหมายถึงความตายโดยไม่คำนึงถึงเหตุที่ตายว่าตายเพราะเหตุใด ในทางปฏิบัติเมื่อผู้รับประกันภัยถูกเรียกร้องให้ชดใช้เงินที่เอาประกันชีวิตจากผู้รับประกันภัยเมื่อผู้ถูกเอาประกันชีวิตตายนั้น ผู้รับประกันภัยมักจะตรวจสอบหลักฐานต่างๆ ก่อนที่จะมีการชดใช้เงินนั้น เช่น ตรวจสอบธรรมเนียมประกันภัยว่าจะมีผลบังคับในวันที่ผู้ถูกเอาประกันภัยถึงแก่ความตายหรือไม่ ตรวจสอบว่าผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตายหรือไม่ และรวมไปถึงสาเหตุแห่งการตายว่าอยู่ในข้อยกเว้นตามสัญญาหรือไม่ ซึ่งข้อยกเว้นที่มีอยู่ในกรมธรรม์ประกันชีวิตโดยทั่วๆ ไปคือ

๑. การกระทำอัตวินิบาตกรรม (มาตรา ๘๘๕(๑)) เหตุที่กำหนดข้อยกเว้นในกรณีนี้เพื่อป้องกันการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

๒. ความมรณะที่เกิดจากสงคราม เพราะเป็นการเสี่ยงภัยสูงกว่าปกติในภาวะธรรมดา โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นทหาร เว้นแต่จะได้มีการตกลงเป็นพิเศษ โดยผู้เอาประกันภัยต้องจ่ายเบี้ยประกันภัยสูงเพิ่มขึ้นกว่าปกติ หรืออาจจะจำกัดจำนวนเงินที่เอาประกันชีวิต ถ้าผู้ถูกเอาประกันชีวิตรับราชการเป็นทหารอาจจะทำให้กรมธรรม์นั้นกลายเป็นโมฆะ (The Status Clause) หรือบริษัทผู้รับประกันชีวิตยอมผันจากความรับผิดชอบ (The Result Clause)

๓. ความมรณะที่เกิดจากการเดินทางทางอากาศ ซึ่งมีความเสี่ยงภัยมากขึ้นเป็นพิเศษมากกว่าการเดินทางทางน้ำหรือทางบก ส่วนมากบริษัทผู้รับประกันชีวิตมักจะกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบไว้โดยเฉพาะในกรมธรรม์เพราะถือว่าหากการตายเกิดจากภัยดังกล่าวถือว่าบริษัทไม่ต้องรับผิดชอบใช้ทั้งสิ้น (Total Loss) แต่ปัจจุบันอาจมีการรับประกันชีวิตโดยคิดอัตราเบี้ยประกันเป็นปกติ แต่อาจเพิ่มเงินประกันภัยขึ้นเป็นพิเศษ^(๕)

ส่วนข้อยกเว้นตามมาตรา ๘๘๕ แบ่งออกได้เป็น ๒ ประการ คือ

--

(๕) ชูเกียรติ ประมวลผล, คำบรรยายหลักการประกันชีวิต, โรงพิมพ์วิจัยเชิงจริงเจริญ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, ๒๕๑๐, พระนคร, หน้า ๔๘.

(๑) กรณีที่ผู้ถูกเอาประกันชีวิตกระทำอัตวินิบาตด้วยใจสมัครภายในหนึ่งปีนับแต่วันทำสัญญา

(๒) กรณีที่ผู้ถูกเอาประกันชีวิตถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา

๑) กรณีผู้ถูกเอาประกันชีวิตกระทำอัตวินิบาตด้วยใจสมัคร หมายถึงผู้ถูกเอาประกันชีวิตฆ่าตัวตายโดยรู้ว่าตนกำลังทำอะไร ถ้าทำไปโดยวิกลจริตไม่รู้ตัว หรือถูกบังคับ ถูกล่อลวง ถือว่าเป็นการกระทำไปโดยไม่รู้ตัวมิใช่เป็นการกระทำโดยใจสมัคร การฆ่าตัวตายโดยสมัครใจ กฎหมายถือเป็นการยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัย เพราะถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน กฎหมายบางประเทศเช่นอังกฤษ ถือว่าการฆ่าตัวตายเป็นความผิดทางอาญา (เรียกว่า felony) แต่ประเทศไทยไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา การที่จะพิสูจน์ว่าผู้ถูกเอาประกันชีวิตมีความตั้งใจที่จะฆ่าตัวตายหรือไม่ นั้น เป็นการยาก มาตรา ๘๙๕ จึงบัญญัติว่าถ้ากระทำการฆ่าตัวตายด้วยใจสมัครภายใน ๑ ปี นับแต่วันทำสัญญาก็อาจจะพอพิจารณาได้ว่าผู้นั้นตั้งใจกระทำมาตั้งแต่แรกเมื่อเข้าทำสัญญา เพื่อหวังเงินประกันซึ่งเป็นไปได้ยากที่ใครจะคิดฆ่าตัวตายเพราะคงไม่มีใครอยากตายนอกจากต้องการเงินที่เอาประกันชีวิตให้แก่ครอบครัวของตน แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายถือว่าการฆ่าตัวตายภายใน ๑ ปีนับแต่วันทำสัญญาเป็นเหตุที่ทำให้ผู้รับประกันภัยไม่ต้องใช้เงินที่เอาประกันชีวิตไว้ตามสัญญา แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้เงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยเหมือนกับกรณีที่ผู้ถูกเอาประกันชีวิตถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา อาจจะเป็นเพราะว่าภายในระยะเวลา ๑ ปีนี้ยังไม่มีค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ก็ได้ แต่ทางปฏิบัติบริษัทผู้รับประกันภัยก็จะจ่ายเงินค่าเบี้ยประกันภัยตามที่บริษัทได้รับมาแล้วคืนให้แก่ทายาทของผู้เอาประกันภัย

๒) กรณีที่ผู้ถูกเอาประกันชีวิตถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา ต้องเป็นการฆ่าตายโดยเจตนา (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘, ๒๘๙) มิใช่เป็นการกระทำโดยประมาทหรือโดยไม่เจตนาเป็นเหตุให้ผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตาย (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๐, ๒๙๑) ไม่ว่ากรณีจะตายเพราะเหตุใดก็ตามถ้าไม่ใช่เป็นกรณีที่ผู้รับประโยชน์เป็นผู้ทำให้ผู้ถูกเอาประกันตายโดยเจตนาแล้วก็ไม่เข้าตามมาตรา ๘๙๕(๒) ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบชดใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิต และถ้าผู้รับประโยชน์มีฐานะเป็นทายาทของผู้ถูกเอาประกันชีวิต ผู้รับประโยชน์ก็จะถูกจำกัดมิให้รับมรดกในฐานะเป็นผู้ไม่สมควร ถ้าผู้นั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อน

จนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๑๖๐๖(๑)) ซึ่งทำให้ผู้รับประโยชน์ซึ่งเป็นทายาทนั้นไม่มีสิทธิได้รับเงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยเพราะถูกกำจัดมิให้รับมรดก ผู้รับประกันภัยต้องใช้จ่ายเงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือแก่ทายาทอื่นที่มีชื่อเป็นผู้รับประโยชน์ซึ่งมาผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตายโดยเจตนา

ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์จะได้รับชดใช้จำนวนเงินที่เอาประกันชีวิตนั้น ผู้รับประโยชน์ย่อมต้องมีชีวิตอยู่หลังจากผู้ถูกเอาประกันภัยตาย แต่ถ้าผู้รับประโยชน์และผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ชีวิตในเหตุภัยอันตรายร่วมกัน และเป็นการพันวิสัยที่จะกำหนดได้ว่าคนไหนถึงแก่ความตายก่อนหลังกัน กฎหมายให้สันนิษฐานว่าตายพร้อมกัน (มาตรา ๑๗) การใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตในกรณีเช่นนี้จึงเป็นปัญหาว่าผู้รับประโยชน์หรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตจะตายก่อนหลังกันจะชดใช้เงินให้แก่ทายาทผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ในกรมธรรม์ประกันชีวิตจึงมักจะกำหนดข้อความไว้เพื่อขจัดปัญหายุ่งยากที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง

๓. ค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัย

ตามมาตรา ๘๕๕ และมาตรา ๘๕๒ ไม่ได้ให้ความหมายว่าค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยนั้นหมายความว่าอย่างไร และจะคิดคำนวณจากอะไร แต่พอจะพิจารณาได้ว่าค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยคือจำนวนเงินราคาของกรมธรรม์ประกันภัยซึ่งจะมีราคาเท่าใดในขณะหนึ่งและเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาและตามจำนวนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้ว ค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยมักจะกำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยว่าจะเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อถึงระยะเวลาที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ เพื่อสะดวกในการที่จะต้องเวนคืนหรือไถ่ถอนกรมธรรม์โดยจะเป็นจำนวนต่ำกว่าจำนวนเบี้ยประกันภัยที่ได้ส่งไปแล้วในเวลานั้น เพราะผู้รับประกันภัยจะต้องหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของตนออกด้วย ค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยนั้นผู้รับประกันภัยจะต้องคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาท ตามมาตรา ๘๕๒ และมาตรา ๘๕๕

มาตรา ๘๕๒ บัญญัติว่า “ในกรณีการบอกล้างสัญญาตามความในมาตรา ๘๖๕ ผู้รับประกันภัยต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาทของผู้นั้น”

การบอกล้างตามมาตรา ๘๖๕ คือการบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็นโมฆียะเพราะบุคคลอันการใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นรู้อยู่แล้วละวันเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะจูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือรู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จ (มาตรา ๘๖๕ วรรค ๑) แต่การบอกล้าง

สัญญาประกันชีวิตที่เป็นโมฆียกรรมนั้นแตกต่างกับการบอกล้างสัญญาประกันวินาศภัยซึ่งเป็นโมฆียกรรม เมื่อบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็นโมฆียกรรมตามมาตรา ๘๖๕ แล้ว คู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม (มาตรา ๑๓๘) ผู้รับประกันภัยต้องคืนเบี้ยประกันภัยทั้งหมด และเมื่อบอกล้างสัญญาประกันชีวิตตามมาตรา ๘๖๕ และมาตรา ๘๙๒ แล้ว ผู้รับประกันภัยต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาท เมื่อบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็นโมฆียะ ค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยจะต่ำกว่าจำนวนเบี้ยประกันภัยทั้งหมดที่ผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้ว เพราะในการประกันชีวิตเบี้ยประกันภัยที่ส่งไปนั้นเปรียบเสมือนการสะสมทุนอย่างหนึ่ง มิใช่เป็นการตอบแทนการเสี่ยงภัยอย่างเดียวเหมือนกับการประกันวินาศภัย

การคืนเงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยนั้นต้องคืนเงินให้แก่ผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นคู่สัญญาหรือแก่ทายาทของผู้เอาประกันภัยในกรณีที่การบอกล้างกระทำภายหลังจากที่ผู้เอาประกันชีวิตได้ตายลงแล้ว มิใช่คืนเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์เพราะสิทธิของผู้รับประโยชน์ย่อมหมดสิ้นไปแล้ว เมื่อมีการบอกล้างสัญญาประกันชีวิตนั้น ทำให้สัญญานั้นตกเป็นโมฆะมาตั้งแต่แรกเริ่ม

บทที่ ๓ หน้าที่ของผู้เอาประกันชีวิต

สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่คู่สัญญาจะต้องสุจริตต่อกันอย่างยิ่งและความสุจริตนี้
ได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่านอกจากจะต้องสุจริตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา
๕ แล้ว ยังต้องมีความสุจริตเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษอีก

และจะตกลงยกเว้นไว้เป็นพิเศษมิได้ (มาตรา ๘๖๕, ๘๗๒ และ ๘๗๓)

ซึ่งผู้ที่จะขอเอาประกันชีวิตนั้นมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริงให้บริษัทผู้รับประกัน
ชีวิตทราบ ถ้าปกปิดความจริงหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จ สัญญาประกันชีวิตนั้นอาจตกเป็น
โมฆียะ นอกเหนือจากหน้าที่อื่นตามเงื่อนไขในสัญญาแล้ว ถ้าผู้เอาประกันชีวิตแถลงอายุของ
ผู้ถูกเอาประกันคลาดเคลื่อนก็อาจต้องถูกลดจำนวนเงินที่ผู้รับประกันภัยจะต้องพึงใช้ลงตาม
ส่วน เพราะข้อความจริงต่างๆเกี่ยวกับอายุ เพศ อาชีพ ฯลฯ ถือเป็นเรื่องสำคัญ เช่น ถ้าอายุ
มากเบี้ยประกันภัยก็ต้องสูงไปด้วย สุขภาพอนามัยไม่ดีเคยเจ็บป่วยเป็นโรคใดมาก่อน ประกอบ
อาชีพอะไร เช่นเป็นผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเครื่องจักรกลอันตรายหรือเป็น
นักบินทำงานอยู่บนเครื่องบิน ถือเป็นข้อสำคัญที่ทำให้ผู้รับประกันภัยจะตกลงรับประกันภัย
หรือไม่ แล้วจะคำนวณค่าเบี้ยประกันภัยและจำนวนเงินที่เอาประกันชีวิตว่าสมควรจะเป็น
จำนวนเท่าใด

๑. ผู้มีหน้าที่เปิดเผยความจริง

บุคคลที่มีหน้าที่เปิดเผยความจริงตามสัญญาประกันชีวิตนั้น ตามมาตรา ๘๖๕ ได้แก่
ผู้เอาประกันภัยและถ้าเอาประกันชีวิตบุคคลอื่นก็รวมถึงผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตด้วย ซึ่งรู้อยู่
แล้วและละเว้นไม่เปิดเผยข้อความจริง หรือรู้อยู่แล้วแถลงข้อความอันเป็นความเท็จ และการ
ละเว้นไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้นต้องถึงขนาดจงใจให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น
หรือบอกบิดไม่ยอมรับทำสัญญา

ข้อความจริงที่ต้องเปิดเผยคือข้อความที่จะทำให้ผู้รับประกันภัยตัดสินใจจะรับประกันชีวิต หรือจะบอกปิดไม่ยอมรับประกันชีวิต หรือยินยอมรับประกันชีวิตแต่จะเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น ซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่าข้อความจริงขนาดใดจึงจะถือว่าเป็นสาระสำคัญที่จะต้องเปิดเผยจึงต้องถือเอาตามความคิดเห็นของวิญญูชนบุคคลทั่ว ๆ ไปว่าข้อความจริงนั้นเป็นสาระสำคัญโดยถือวิญญูชนฝ่ายผู้เอาประกันภัย โดยทั่ว ๆ ไปว่า ถือว่าเป็นข้อสาระสำคัญเพราะเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริง จึงต้องพิจารณาตามความเห็นของผู้เอาประกันภัยทั่ว ๆ ไปมิใช่ถือรายหนึ่งรายใดโดยเฉพาะ ถ้าผู้เอาประกันภัยทั่วไปเห็นว่าข้อความนั้นไม่เป็นสาระสำคัญ แต่ผู้รับประกันภัยทั่วไปถือว่าสำคัญก็ไม่ใช่ข้อความจริง สำคัญที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องเปิดเผย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๑๕/๒๕๑๓) ในทางปฏิบัติในใบคำขอเอาประกันชีวิตจะมีค่าเดือนของสำนักงานประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ และผู้รับประกันภัยอาจกำหนดเงื่อนไขในสัญญาประกันภัยก็ได้

ผู้เอาประกันภัยรู้ข้อความจริงหรือไม่นั้น มีความสำคัญเฉพาะแต่ในการวินิจฉัยว่าผู้เอาประกันภัยนั้นรู้อยู่แล้วหรือไม่ แต่ความรู้ของผู้เอาประกันภัยว่าข้อความนั้นเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ไม่เป็นหลักในการวินิจฉัย หน้าที่ในการเปิดเผย ผู้รับประกันภัยมักจะกำหนดว่าผู้เอาประกันภัยต้องตอบคำถามตามความเป็นจริงก่อนทำสัญญาและถือว่าเป็นข้อสำคัญ ถ้าไม่เป็นความจริงสัญญานั้นไม่สมบูรณ์ แม้จะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนทำสัญญาก็ตามถือว่าเป็นเงื่อนไขบังคับหลังที่ทำให้สัญญาไม่สมบูรณ์ตามเงื่อนไข มิใช่ตกเป็นโมฆียะหรือโมฆะ ดังนั้นถ้าข้อความจริงนั้นไม่ได้เปิดเผยแก่ผู้รับประกันภัยโดยผู้เอาประกันภัยไม่รู้ หรือวิญญูชนไม่เห็นว่าเป็นข้อสำคัญที่จะต้องเปิดเผย สัญญานั้นเป็นอันไม่สมบูรณ์ตามเงื่อนไข และถือว่าเงื่อนไขนั้นไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ไม่ได้เปลี่ยนแปลงหน้าที่ต้องเปิดเผยความจริงตามมาตรา ๘๖๕ แต่อย่างใด^(๑)

๒. เวลาที่ต้องแถลงความจริง

เมื่อผู้ขอเอาประกันภัยได้เสนอคำขอเอาประกันชีวิตต่อบริษัทผู้รับประกันชีวิตแล้ว ก่อนที่บริษัทจะสนองรับประกันชีวิต ต่อมาปรากฏว่าข้อความจริงได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้ขอเอาประกันภัยจะยังมีหน้าที่ต้องแถลงข้อความจริงอีกหรือไม่ จะเห็นได้ว่าเวลาที่ต้องแถลงข้อความ

(๑) จิตติ ดิงคภักดิ์ สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่ต้องสุจริตต่อกันอย่างยิ่ง, เอกสารการสัมมนากฎหมายประกันภัย ครั้งที่ ๒, มกราคม ๒๕๒๖, หน้า ๔

จริงนั้นจะเป็นเวลาใดก่อนทำสัญญาจนถึงเวลาทำสัญญารวมทั้งก่อนตกลงต่ออายุสัญญาเดิม
หน้าที่เปิดเผยความจริงยังคงมีอยู่จนกว่าจะถึงเวลาที่ผู้รับประกันภัยสนองตอบรับคำเสนอ
จนเกิดเป็นสัญญาขึ้นหรือเมื่อต่ออายุสัญญาเรียบร้อยแล้ว ถ้าภายหลังผู้เอาประกันภัยรู้ความจริง
อันใดขึ้นใหม่ก็ไม่จำเป็นต้องเปิดเผยแก่ผู้รับประกันภัยแต่อย่างใด แต่ถ้าวางที่สัญญายังไม่เกิด
ขึ้นแม้จะได้ตอบคำถามส่งไปให้ผู้รับประกันภัยแล้วก็ตาม แต่ผู้เอาประกันภัยรู้ความจริงขึ้น
มาใหม่ ผู้เอาประกันภัยยังคงต้องมีหน้าที่เปิดเผยความจริงอยู่นั่นเอง และนอกจากนั้นการเปิดเผย
ข้อความจริงต้องเปิดเผยให้หมดมิใช่เปิดเผยเพียงครั้ง ๆ กลาง ๆ ซึ่งอาจทำให้ผู้รับประกันภัย
เข้าใจผิดซึ่งถือว่าเป็นการปกปิดหรือแกล้งข้อความอันเป็นเท็จเหมือนกัน^(๒) การปกปิดข้อความ
จริงจึงรวมทั้งปกปิดบางส่วนหรือปกปิดทั้งหมด เพราะการเปิดเผยเพียงบางส่วนและปกปิด
บางส่วนหากผู้รับประกันภัยรู้ความจริงก็อาจจูงใจให้ผู้รับประกันภัยบอกปิดไม่ยอมรับทำ
สัญญาหรือเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นได้ แต่การแกล้งเท็จนั้นเป็นกรณีที่ผู้เอาประกันภัยหรือ
ผู้ถูกเอาประกันชีวิตรู้แล้วแต่แกล้งข้อความอันเป็นเท็จ

๓. ผลของการไม่เปิดเผยความจริง

ทำให้สัญญาประกันชีวิตตกเป็นโมฆียะ ผู้รับประกันภัยอาจใช้สิทธิบอกล้างภายใน
๑ เดือน นับแต่วันที่ทำกรมธรรม์อันจะบอกล้างได้ หรือภายใน ๕ ปี นับแต่วันทำสัญญา เมื่อบอกล้าง
โมฆียกรรมแล้วทำให้สัญญาในตกเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก (มาตรา ๑๓๘) คู่กรณีกลับคืนสู่
ฐานะเดิม

๔. ผลของการแกล้งอายุคนคาดเคลื่อน

ในสัญญาประกันชีวิต อายุของผู้ถูกเอาประกันชีวิตถือว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญา
ที่จะทำให้ผู้รับประกันภัยจะรับประกันชีวิตหรือไม่ หรือจะคิดคำนวณเบี้ยประกันภัยเป็นอัตรา
เท่าใด ได้กล่าวแล้วว่าถือเป็นหน้าที่ที่ผู้เอาประกันภัยและผู้ถูกเอาประกันชีวิตจะต้องแกล้ง
ข้อความจริงตามมาตรา ๘๖๕ ด้วย

ตามบทบัญญัติเฉพาะการประกันชีวิตมาตรา ๘๗๓ บัญญัติว่า “การใช้เงินอาศัยเหตุ

(๒) จิตติ ดิงคภักดิ์ สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่ต้องสุจริตต่อกันอย่างยิ่ง, เอกสารการสัมมนากฎหมายประกันภัย
ครั้งที่ ๒, มกราคม ๒๕๒๖, หน้า ๕.

ความทรงชีพ หรือมรณะของบุคคลผู้ใด แม้ได้แถลงอายุของบุคคลผู้นั้นไว้คลาดเคลื่อนไม่ถูกต้อง เป็นเหตุให้ได้กำหนดจำนวนเบี้ยประกันภัยไว้ต่ำไป ท่านให้ลดจำนวนเงินอันผู้รับประกันภัย จะพึงต้องใช้นั้นลงตามส่วน แต่ถ้าผู้รับประกันภัยพิสูจน์ได้ว่าในขณะที่ทำสัญญานั้นอายุที่ถูกต้อง แท้จริงอยู่นอกจำกัดอัตราตามทางคำปกติของเขาแล้ว ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ”

ดังนั้น ในกรณีการแถลงข้อความจริงเรื่องอายุของผู้ถูกเอาประกันชีวิตจึงเป็นหน้าที่ ของผู้เอาประกันภัยอีกอย่างหนึ่ง แต่แตกต่างกับมาตรา ๘๖๕ การแถลงอายุของผู้ถูกเอาประกัน ชีวิตคลาดเคลื่อนไม่ว่าจะเป็นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ จะรู้หรือโดยมิรู้ จะสุจริตหรือไม่ก็ ตาม ผลมีเพียงทำให้ผู้รับประกันภัยอาจจะลดจำนวนเงินอันพึงต้องใช้ (มาตรา ๘๘๓) หรือจะ ขอบอกล้างสัญญาโมฆียะก็ได้ (มาตรา ๘๖๕ และมาตรา ๘๘๒) ซึ่งถือเป็นข้อแตกต่างประการ หนึ่งที่มาตรา ๘๘๓ เฉพาะเรื่องอายุเท่านั้น ส่วนมาตรา ๘๖๕ และมาตรา ๘๘๒ เป็นเรื่องสาระ สำคัญอย่างอื่น ๆ ด้วย และผลของการบอกล้างนั้นตามมาตรา ๘๖๕ และมาตรา ๘๘๒ ได้กำหนด เวลาบอกล้างและผลของการบอกล้างไว้เป็นพิเศษ ส่วนมาตรา ๘๘๓ ใช้ตามโมฆียกรรม ทั่ว ๆ ไป หรือลดจำนวนเงินที่เอาประกันชีวิตเท่านั้น

ผลตามมาตรา ๘๘๓ นั้นมีอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. ถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตแจ้งอายุคลาดเคลื่อนเป็นเหตุให้กำหนด จำนวนเบี้ยประกันภัยไว้ต่ำ ก็ให้ลดจำนวนเงินอันผู้รับประกันภัยจะต้องใช้ลงตามส่วน เท่ากับ จำนวนตามที่ควรจะเป็นตามอัตราเบี้ยประกันภัยที่ได้ส่งค่าไปนั้นกับอายุที่แท้จริง เช่น ถ้าเอา ประกันภัยชีวิตโดยกำหนดจำนวนเงินไว้ ๒๐๐,๐๐๐ บาท อายุที่แจ้ง ๒๗ ปี บริษัทผู้รับประกันภัย คิดเบี้ยประกันภัย ๒,๐๐๐ บาทต่อปี ต่อมาผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลง บริษัททราบข้อเท็จจริง ภายหลังว่าความจริงผู้เอาประกันภัยมีอายุ ๓๐ ปี ซึ่งสำหรับผู้เอาประกันภัยซึ่งมีอายุ ๓๐ ปี จ่ายเบี้ยประกันภัยปีละ ๒,๐๐๐ บาทนั้น วงเงินที่เอาประกันภัยจะเป็นเพียง ๑๕๐,๐๐๐ บาทเท่านั้น ดังนั้น ผู้รับประกันภัยจะได้รับเพียง ๑๕๐,๐๐๐ บาท

๒. ถ้าการแถลงอายุคลาดเคลื่อนนั้นถึงขนาดที่ผู้รับประกันภัยพิสูจน์ได้ว่าขณะที่ทำ สัญญานั้นอายุที่แท้จริงอยู่นอกจำกัดอัตราตามทางคำปกติที่ผู้รับประกันภัยจะไม่เข้ารับทำสัญญา ด้วย สัญญานั้นก็ตกเป็นโมฆียะ

การแถลงเรื่องอายุนั้น มาตรา ๘๘๓ มิได้บัญญัติถึงว่าผู้ใดมีหน้าที่ต้องแถลงเหมือน อย่างเช่นมาตรา ๘๖๕ แต่อายุของผู้ถูกเอาประกันชีวิตก็ถือเป็นข้อสาระสำคัญอย่างหนึ่ง และ ผู้ถูกเอาประกันชีวิตย่อมทราบอายุของตัวเอง ผู้ถูกเอาประกันชีวิตจึงมีหน้าที่ต้องแถลงถึงอายุที่

แท้จริงและผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นคู่สัญญาและผู้ส่งเบี้ยประกันภัยจึงมีหน้าที่ต้องแถลงเรื่องอายุด้วย นอกจากนั้นตามมาตรา ๘๖๕ เป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยและผู้ถูกเอาประกันชีวิตที่จะต้องแถลงข้อความจริง ดังนั้นผู้เอาประกันภัยและผู้ถูกเอาประกันชีวิตจึงมีหน้าที่ต้องบอกกล่าวเรื่องอายุให้ผู้รับประกันภัยทราบ

การแถลงอายุคลาดเคลื่อนทำให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตคิดเบี้ยประกันภัยต่ำลงนั้น เงินที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยจะได้รับนั้นย่อมลดลงตามส่วนอายุจริงและอัตราเบี้ยประกันภัยที่ได้จ่ายไป การแถลงอายุคลาดเคลื่อนตามมาตรา ๘๕๓ วรรค ๑ นั้น ผู้รับประกันภัยมีสิทธิแต่เพียงลดจำนวนเงินที่ต้องใช้อย่างเดียวจะบอกล้างสัญญาประกันชีวิตไม่ได้ แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตแถลงอายุสูงกว่าความเป็นจริงทำให้บริษัทคิดเบี้ยประกันภัยสูงกว่าที่ควร ถ้าไม่มีข้อกำหนดไว้ในสัญญาเป็นอย่างอื่น บริษัทผู้รับประกันภัยมักจะคืนเบี้ยประกันภัยให้ตามส่วนที่เกินมานั้นให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย เนื่องจากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เช่นเดียวกับกรณีที่แถลงอายุคลาดเคลื่อนเป็นเหตุให้กำหนดจำนวนเบี้ยประกันภัยไว้ต่ำ แม้เป็นการแถลงอายุคลาดเคลื่อนเหมือนกันแต่เป็นเหตุให้กำหนดเบี้ยประกันภัยไว้สูงกว่าที่ควร จึงไม่เป็นไปตามมาตรา ๘๕๓ จึงไม่อาจบังคับให้ผู้รับประกันภัยเพิ่มจำนวนเงินที่เอาประกันภัยสูงขึ้นได้

บทที่ ๔

การบอกเลิกสัญญาประกันชีวิต

ในสัญญาประกันชีวิตนั้นกฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้เอาประกันภัยใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตในเวลาใดๆ ได้ เพราะในสัญญาประกันชีวิตมักจะทำกันเป็นระยะเวลาสั้นกว่าสัญญาประกันวินาศภัย ทำให้ผู้เอาประกันภัยต้องถูกผูกพันที่จะส่งเบี้ยประกันภัยจนกว่าจะครบอายุสัญญา ทำให้เป็นการระหนักแก่ผู้เอาประกันภัย และความสามารถในการหารายได้ใน การส่งเบี้ยประกันภัยของผู้เอาประกันภัยอาจจะอยู่ในอัตราที่ไม่แน่นอนเสมอไป บางครั้งเกิดความลำบากที่จะต้องส่งเบี้ยประกันภัยต่อไปจนไม่สามารถส่งต่อไปได้ทำให้กรมธรรม์ต้องขาดอายุหรือบางครั้งผู้เอาประกันภัยอาจจะมีความประสงค์ที่จะเลิกสัญญาก็ได้ กฎหมายจึงให้อำนาจผู้เอาประกันภัยที่จะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้เสมอ (มาตรา ๘๘๔)

การบอกเลิกสัญญาประกันภัยเป็นการทำให้สัญญาประกันภัยระงับลงวิธีหนึ่งในหลายวิธี เช่น การบอกล้างสัญญาซึ่งเป็นโมฆียะตามมาตรา ๘๖๕, ๘๘๒ และ ๘๘๓ การผิดเงื่อนไขหรือสัญญาประกันชีวิตสิ้นสุดตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา

ผู้รับประกันภัยไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาก่อนครบกำหนดสัญญาเหมือนอย่างผู้เอาประกันชีวิตตามมาตรา ๘๘๔ นอกจากจะบอกเลิกในกรณีที่สัญญาประกันชีวิตนั้นตกเป็นโมฆียะหรือผิดเงื่อนไข ซึ่งเงื่อนไขนั้นให้สิทธิแก่ผู้รับประกันภัยที่จะบอกเลิกสัญญาได้

การบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตกฎหมายมีบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะในมาตรา ๘๘๔ โดยบัญญัติว่า “ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะบอกเลิกสัญญาประกันภัยเสียในเวลาใดๆ ก็ได้ด้วยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป ถ้าและได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสามปีหรือท่านว่าผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย

ตามมาตรา ๘๘๔ ให้สิทธิแก่ผู้เอาประกันภัยที่จะบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตเมื่อใดก็ได้ ซึ่งต่างกับสัญญาประกันวินาศภัย ตามสัญญาประกันวินาศภัยจะบอกเลิกได้เฉพาะแต่เมื่อก่อนเริ่มเสี่ยงภัย (มาตรา ๘๗๒) หรือเมื่อผู้รับประกันภัยต้องคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย

(มาตรา ๘๗๖) และแม้ผู้เอาประกันภัยกับผู้ถูกเอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์จะต่างบุคคลกัน แต่ผู้เอาประกันภัยก็มีสิทธิบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้รับประโยชน์หรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตก่อน และการบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตนี้กฎหมายก็ไม่ได้กำหนดวิธีการบอกเลิกไว้แต่อย่างใด เพียงแต่ดไม่ส่งเบี้ยประกันต่อไปก็ถือว่าเป็นการบอกเลิกแล้ว เมื่อส่งเบี้ยประกันภัยเวลาใดถือว่าเป็นการบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตนับแต่วันซึ่งส่งเบี้ยประกันภัยเป็นต้นไป โดยไม่ต้องบอกเลิกเป็นลายลักษณ์อักษร (คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๓๓/๒๕๑๓) และถ้าได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสามปี ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือได้รับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย แต่ถ้การบอกเลิกสัญญาโดยดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไปและยังส่งเบี้ยประกันภัยไม่ครบ ๓ ปี ผู้เอาประกันภัยจะไม่มีสิทธิได้รับค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือได้รับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันชีวิตแต่อย่างใด (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๙๖/๒๕๐๐) เว้นแต่จะมีข้อสัญญาไว้เป็นอย่างอื่น

ค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย

คือจำนวนเงินอัตราเดียวกันกับค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยตามมาตรา ๘๘๒ และมาตรา ๘๘๕ แต่ในกรณีตามมาตรา ๘๘๔ ผู้เอาประกันภัยบอกเลิกสัญญา เงินที่ผู้รับประกันภัยต้องคืนกลับเป็นค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย ส่วนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ต้องคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาทของผู้เอาประกันภัย มูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย (Cash Value Surrender Value) จะเป็นเท่าใดก็ขึ้นอยู่กับระยะเวลาและจำนวนเบี้ยประกันภัยที่ได้ส่งไปแล้ว และอัตราค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยและเงื่อนไขการจ่ายเงินต้องเป็นไปตามประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๒๘(๕) ซึ่งส่วนมากจะเป็นตารางแนบติดอยู่กับกรมธรรม์ประกันภัย เว้นแต่การประกันชีวิตแบบจำกัดเวลา (Term Insurance) จะไม่มีมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย เงื่อนไขการจ่ายเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยอีกอย่างหนึ่งคือแบบขยายเวลา (Extended Term) คือผู้เอาประกันภัยนำมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยไปซื้อกรมธรรม์ใหม่แบบจำกัดเวลาได้ แต่อย่างใดก็ตามถ้ากรมธรรม์เดิมเป็นแบบสะสมทรัพย์กำหนดระยะเวลาคุ้มครองของกรมธรรม์ใหม่จะไม่เกินไปกว่ากำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของกรมธรรม์เดิม

กรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ (Paid-up Insurance)

หมายถึงกรมธรรม์ที่ได้ชำระเบี้ยประกันภัยครบถ้วนแล้ว เป็นกรมธรรม์ประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยออกให้ใหม่ โดยกำหนดจำนวนที่จะต้องจ่ายตามสัญญาลดลงตามส่วนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้ส่งมาแล้ว ซึ่งการใช้กรมธรรม์สำเร็จนี้เป็นเงื่อนไขการจ่ายค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยอย่างหนึ่งแทนที่จะรับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยจากผู้รับประกันภัย โดยอาจจะเป็นกรณีที่ผู้เอาประกันภัยอยากให้มีสัญญาประกันชีวิตอยู่ต่อไปแต่ไม่ประสงค์จะส่งเบี้ยประกันต่อไปอีก คือเมื่อผู้เอาประกันภัยบอกเลิกสัญญาประกันภัยแล้วแทนที่จะขอรับค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยเป็นเงินสดกลับนำเงินจำนวนนั้นไปซื้อกรมธรรม์เพื่อคุ้มครองใหม่โดยการจ่ายเบี้ยประกันภัยครั้งเดียวเต็มจำนวน (Single Premium) โดยคิดจากเบี้ยประกันภัยที่ได้ส่งไปแล้วทั้งหมดในสัญญาเดิมโดยกรมธรรม์ใหม่จะเป็นแบบเดิมระยะเวลาเดิมแต่จำนวนเงินจะน้อยลงกว่าเดิมและมีผลผูกพันเป็นสัญญาประกันชีวิตเหมือนเดิม

ตัวอย่างของตารางมูลค่ากรมธรรม์แบบสะสมทรัพย์ของบริษัทประกันภัยบริษัทหนึ่งซึ่งจำกัดเวลา ๑๐ ปี โดยชำระเบี้ยประกันภัย ๗ ปี สำหรับอายุ ๓๕ ปี จำนวนเงินที่เอาประกันภัย ๑,๐๐๐ บาท

สิ้นปีที่	มูลค่าเวนคืนกรมธรรม์	มูลค่ากรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ
๓	๒๔๓	๓๐๖
๔	๓๗๘	๔๖๑
๕	๕๑๙	๖๑๓
๖	๖๖๘	๗๖๔
๗	๘๒๓	๑,๐๐๐ (จ่ายเต็มจำนวน)
๘	๘๕๔	
๙	๘๘๖	
๑๐	๑,๐๐๐ (จ่ายเต็มจำนวน)	

บทที่ ๕ สิทธิเรียกร้องต่อผู้ก่อมรณภัย

สัญญาประกันชีวิตต่างกับสัญญาประกันวินาศภัย เพราะสัญญาประกันชีวิตมิใช่เป็นการทดแทนความเสียหาย แต่สัญญาประกันชีวิตเป็นการสะสมทรัพย์อย่างหนึ่ง ดังนั้นเมื่อผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตตายโดยเกิดจากความผิดของบุคคลภายนอก ทายาทของผู้ตายย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกนั้น และแม้ตามสัญญาประกันชีวิตทายาทจะเป็นผู้รับประโยชน์ก็ตาม เมื่อบริษัทประกันภัยใช้เงินจำนวนที่เอาประกันภัยให้แก่ทายาทแล้ว ก็ไม่มีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้กระทำให้ผู้เอาประกันหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตาย ทายาทของผู้ตายย่อมมีสิทธิเรียกร้องได้ทั้งสองทาง ทั้งจากผู้รับประกันภัยและจากผู้กระทำละเมิดแก่ผู้ตาย เงินที่ได้รับจากผู้รับประกันภัยก็เป็นส่วนหนึ่งจากเงินที่ผู้เอาประกันภัยได้สะสมไว้ ดังนั้นสิทธิเรียกร้องในสัญญาประกันชีวิตยังคงสมบูรณ์อยู่ ผู้รับประกันภัยเมื่อใช้จำนวนเงินที่เอาประกันภัยแล้วก็ไม่มีความรับผิดรับช่วงสิทธิจากทายาทของผู้เอาประกันภัยเหมือนกับการประกันวินาศภัย และสัญญาประกันวินาศภัยเป็นสัญญาขาดใช้ความเสียหายซึ่งถ้ามีการยินยอมให้ขาดใช้ค่าเสียหายตามสัญญาประกันวินาศภัยที่เกิดขึ้นผู้เอาประกันภัยจะได้รับขาดใช้เกินความเสียหายที่แท้จริงมิได้ จึงต่างกับสัญญาประกันชีวิต

มาตรา ๘๘๖ บัญญัติว่า “ถ้ามรณภัยเกิดขึ้นเพราะความผิดของบุคคลภายนอก ผู้รับประกันภัยหาอาจจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกนั้นได้ไม่ แต่สิทธิของฝ่ายทายาทแห่งผู้มรณะในอันจะได้ค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกนั้นหาสูญสิ้นไปด้วยไม่ แม้ทั้งจำนวนเงินอันจะพึงใช้ตามสัญญาประกันชีวิตนั้นจะหวนกลับมาได้แก่ตนด้วย”

สิทธิเรียกร้องต่อผู้ก่อมรณภัยนั้นจึงเป็นของทายาทของผู้ตายและไม่กระทบถึงการที่จะได้รับใช้จำนวนเงินที่เอาประกันภัยจากผู้รับประกันภัยอีกเมื่อได้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้ก่อมรณภัยแล้ว ก็ยังมีสิทธิได้รับใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตอยู่

มาตรา ๑๖๓๗ บัญญัติว่า “ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิต คู่สมรสฝ่ายนั้นมีสิทธิรับจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้ตกลงไว้กับผู้รับประกันภัย แต่

จำต้องเอาจำนวนเบี้ยประกันภัยเพียงเท่าที่พิสูจน์ได้ว่าสูงกว่าจำนวนเงินที่ผู้ตายจะพึงส่งใช้เป็นเบี้ยประกันภัยได้ตามรายได้หรือฐานะของตนโดยปกติไปชดใช้สินเดิมนอกของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งหรือสินสมรสแล้วแต่กรณี

ถึงอย่างไรก็ดี จำนวนเงินเบี้ยประกันภัยซึ่งจะพึงส่งคืนตามบทบัญญัติข้างต้นนั้น รวมทั้งสิ้นต้องไม่เกินจำนวนเงินที่ผู้รับประกันภัยได้ชำระให้

กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดเป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตซึ่งมีสิทธิได้รับจำนวนเงินทั้งหมดตามสัญญาประกันชีวิต แต่ถ้าพิสูจน์ได้ว่าเบี้ยประกันภัยนั้นสูงเกินกว่ารายได้หรือฐานะของผู้ตายจะพึงส่งได้ ก็ให้เอาส่วนที่พิสูจน์ได้ว่าเบี้ยประกันภัยที่สูงเกินไปนั้นไปชดใช้สินเดิม (ตามมาตรา ๑๔๗๑(๑) เป็นสินส่วนตัวอย่างหนึ่ง) หรือสินสมรสของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งแต่อย่างไรก็ตามต้องไม่เกินจำนวนเงินที่ผู้รับประกันชำระให้

ส่วนหน้าที่ของผู้ที่ทำให้ผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตาย มีหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ทายาทของผู้ตายในฐานะเป็นผู้กระทำละเมิด มิใช่หน้าที่ที่จะชดใช้ต่อผู้รับประกันภัยแม้ผู้รับประกันภัยจะได้ใช้จำนวนเงินที่เอาประกันภัยให้แก่ทายาทซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ไปแล้วก็ตาม และผู้กระทำละเมิดจะอ้างว่าเมื่อทายาทได้รับชดใช้จำนวนเงินที่เอาประกันชีวิตจากผู้รับประกันภัยไปแล้วก็ไม่มี ความเสียหายใดๆ จะชดใช้อีกแล้วไม่ได้ หรือจะอ้างขอลดค่าเสียหายลงอีกก็ไม่ได้เช่นกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๒/๒๕๒๒)

ส่วนผู้รับประกันภัยจะกล่าวอ้างว่าเมื่อผู้ถูกเอาประกันชีวิตตายทำให้ตนต้องชดใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตให้แก่ผู้รับประโยชน์ทำให้ตนต้องเสียหายโดยถือว่าผู้ทำให้ผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตายกระทำละเมิดต่อผู้รับประกันภัยด้วยไม่ได้ เพราะเงินที่ชดใช้นั้นเป็นเงินที่ผู้เอาประกันภัยจ่ายให้ผู้รับประกันภัยที่รับประกันภัยไว้ตามสัญญา และผู้รับประกันภัยก็สมควรใจเข้าทำสัญญาประกันภัยเอง

บทที่ ๖

สิทธิของเจ้าหนี้ผู้เอาประกันภัยในสัญญาประกันชีวิต

๑. สิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จากจำนวนเงินที่เอาประกันภัย

เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตตายลง และยังคงมีหนี้ที่ค้างชำระแก่เจ้าหนี้ อยู่ เจ้าหนี้จะมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากจำนวนเงินที่เอาประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยต้องใช้จ่ายให้ ตามสัญญาประกันชีวิตหรือไม่

เงินที่ผู้รับประโยชน์จะได้รับบางส่วนอาจจะต้องนำใช้หนี้กองมรดกเสียก่อนไม่ว่าผู้รับประโยชน์นั้นจะเป็นผู้รับประโยชน์โดยระบุเฉพาะหรือมิได้ระบุผู้หนึ่งผู้ใดไว้ จึงตกได้แก่ ทายาทเป็นผู้รับประโยชน์ก็ตาม

มาตรา ๘๘๗ บัญญัติว่า “ถ้าผู้เอาประกันภัยได้เอาประกันภัยไว้ โดยกำหนดว่า เมื่อตนถึงซึ่งความมรณะให้ใช้เงินแก่ทายาททั้งหลายของตนโดยมิได้เจาะจงระบุชื่อผู้หนึ่งผู้ใดไว้ไซ้ จำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้นท่านให้พึงเอาเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัยซึ่งเจ้าหนี้จะเอาใช้หนี้ได้

ถ้าได้เอาประกันภัยไว้โดยกำหนดว่าให้ใช้เงินแก่บุคคลใดคนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ท่านว่าเฉพาะแต่จำนวนเงินเบี้ยประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้วเท่านั้นจัดเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัยอันเจ้าหนี้จะเอาใช้หนี้ได้”

ตามมาตรา ๘๘๗ นี้ เป็นกรณีการประกันชีวิตโดยอาศัยความมรณะจำนวนเงินที่ผู้รับประกันภัยจะจ่ายให้แก่ผู้รับประโยชน์นี้ส่วนหนึ่งมาจากเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยส่งให้แก่ผู้รับประกันภัย (มาตรา ๘๖๒) จึงเป็นเงินที่ผู้เอาประกันหาได้มาในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งถ้าผู้เอาประกันภัยมีภาระหนี้สินที่จะต้องชำระแต่กลับเอามาจ่ายเบี้ยประกันภัย ทำให้เจ้าหนี้ของผู้เอาประกันภัยที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเสียเปรียบ

ดังนั้น ตามมาตรา ๘๘๗ จึงระบุในเรื่องที่เจ้าหนี้ของผู้เอาประกันภัยที่จะได้รับชำระหนี้ไว้ ๒ ประการ คือ

(๑) กรณีที่ผู้เอาประกันภัยระบุไว้ให้ใช้เงินแก่ทายาทโดยมิได้ระบุผู้ใดผู้หนึ่งไว้โดยเฉพาะเจาะจง

(๒) กรณีที่ผู้เอาประกันภัยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ไว้โดยเฉพาะเจาะจง

๑) กรณีที่ผู้เอาประกันภัยระบุไว้ให้ใช้เงินแก่ทายาทโดยมิได้ระบุผู้ใดผู้หนึ่งไว้โดยเฉพาะเจาะจง จำนวนเงินที่ผู้รับประกันภัยจะใช้ให้ันตกเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งของกองมรดกของผู้เอาประกันภัยซึ่งเจ้าหนี้ของผู้เอาประกันภัยมีสิทธิจะขอรับชำระหนี้จากกองมรดกของผู้เอาประกันภัยได้

๒) กรณีผู้เอาประกันภัยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ไว้โดยเฉพาะเจาะจง จะต้องกันเงินส่วนที่เป็นเบี้ยประกันภัยตามผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้วนั้นออกเป็นส่วนกองมรดกของผู้เอาประกันภัยที่เจ้าหนี้ของผู้เอาประกันภัยจะขอรับชำระหนี้ได้ เพราะจำนวนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้ชำระไปนั้นเป็นเงินส่วนหนึ่งของรายได้ของผู้เอาประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยนำมาส่งเบี้ยประกันภัยแทนที่จะนำไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ทำให้เจ้าหนี้นั้นเสียเปรียบเจ้าหนี้นั้นจึงควรได้รับชำระหนี้ในส่วนนี้ได้ และนอกจากนี้ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิต คู่สมรสฝ่ายนั้นมีสิทธิรับจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้ตกลงไว้กับผู้รับประกันภัย แต่จำต้องเอาจำนวนเบี้ยประกันภัยเพียงเท่าที่พิสูจน์ได้ว่าสูงกว่าจำนวนเงินที่ผู้ตายจะพึงส่งใช้เป็นเบี้ยประกันภัยได้ตามรายได้หรือฐานะของตนโดยปกติไปชดใช้สินเดิม (ตามมาตรา ๑๔๗๑ (๑) เป็นสินส่วนตัวอย่างหนึ่ง) และสินสมรสของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี

๒. กรณีที่ผู้รับประโยชน์เป็นเจ้าหนี้ผู้เอาประกันภัย

ถ้าผู้เอาประกันภัยมีเจ้าหนี้หลายคน และเจ้าหนี้คนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญา เจ้าหนี้นั้นย่อมมีสิทธิที่จะได้รับจำนวนเงินที่เอาประกันจากผู้รับประกันภัยแต่ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๗๔๒ ด้วย ซึ่งมาตรา ๑๗๔๒ บัญญัติว่า “ถ้าในการชำระหนี้ซึ่งค้างชำระอยู่แก่ตน เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งได้รับตั้งในระหว่างที่ผู้ตายมีชีวิตอยู่ให้เป็นผู้รับประโยชน์ในการประกันชีวิต” เจ้าหนี้คนนั้นชอบที่จะได้รับเงินทั้งหมดซึ่งได้ตกลงไว้กับผู้รับประกันภัย อนึ่ง เจ้าหนี้เช่นนั้นจำต้องส่งเบี้ยประกันภัยคืนเข้ากองมรดกก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้คนอื่น ๆ พิสูจน์ได้ว่า

(๑) การที่ผู้ตายชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้โดยวิธีดังกล่าวมานั้นเป็นการขัดต่อบทบัญญัติ

มาตรา ๒๓๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ และ

(๒) เบี้ยประกันภัยเช่นว่านั้นเป็นจำนวนสูงเกินส่วนเมื่อเทียบกับรายได้หรือฐานะของผู้ตาย

ถึงอย่างไรก็ดี เบี้ยประกันภัยซึ่งจะพึงส่งคืนเข้ากองมรดกนั้นต้องไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ผู้รับประกันชำระให้

ถ้าระบุให้เจ้าหนี้คนใดเป็นผู้รับประโยชน์ เจ้าหนี้คนนั้นย่อมได้เงินทั้งหมดตามจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้ แต่ถ้ามีเจ้าหนี้หลายรายและเจ้าหนี้คนอื่น ๆ พิสูจน์ได้ว่าการที่ลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้เอาประกันภัยได้ตั้งให้เจ้าหนี้รายหนึ่งเป็นผู้รับประโยชน์นี้เป็นกรณีที่ลูกหนี้กระทำลงทั้งที่รู้ว่าจะทำให้เจ้าหนี้อื่น ๆ ต้องเสียเปรียบ (ขัดต่อมาตรา ๒๓๗ เรื่องการเพิกถอนการฉ้อฉล) และจำนวนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยต้องส่งสูงเกินส่วนเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้หรือฐานะของผู้เอาประกันภัยทำให้ทรัพย์สินของผู้เอาประกันภัยอย่างอื่นลดน้อยลง และทำให้เจ้าหนี้อื่นต้องเสียเปรียบในอันที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินของผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นลูกหนี้

ตามมาตรา ๑๗๔๒ นี้ ระบุเฉพาะถึงเจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งของผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรง แต่ตามมาตรา ๘๘๗ วรรค ๒ ไม่ได้ระบุบุคคลที่เป็นผู้รับประโยชน์ไว้โดยเฉพาะเจาะจง จะเป็นใครก็ได้ถ้าเป็นเจ้าหนี้ก็ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๗๔๒ โดยบทบัญญัติมาตรา ๑๗๔๒ และมาตรา ๘๘๗ วรรค ๒ ไม่ขัดกันแต่อย่างใด

บทที่ ๗ อายุความ

กฎหมายไม่ได้บัญญัติในเรื่องอายุความไว้ในสัญญาประกันชีวิตเหมือนเช่นในสัญญาประกันวินาศภัย จึงต้องนำบทบัญญัติทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ ดังนี้

มาตรา ๑๖๔ บัญญัติว่า “อันอายุความนั้นถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้มีกำหนดสิบปี”

อายุความ ๑๐ ปี ตามมาตรา ๑๖๔ นี้ ใช้ในกรณีการเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยใช้จำนวนเงินที่เอาประกันชีวิต แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้รับประกันภัยเรียกร้องเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยค้างชำระจากกองมรดกต้องเป็นไปตามกฎหมายมรดก อายุความมรดกตามมาตรา ๑๗๕๔ “ห้ามมิให้ฟ้องคดีมรดกเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย หรือนับแต่เมื่อทายาทโดยธรรมได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก

คดีฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพิณัยกรรม มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่เมื่อผู้รับพิณัยกรรมได้รู้หรือควรได้รู้ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพิณัยกรรม

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๘๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้อันมีต่อเจ้ามรดกมีกำหนดอายุความยาวกว่าหนึ่งปีมิให้เจ้าหนี้นั้นฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก

ถึงอย่างไรก็ดี สิทธิเรียกร้องตามที่ว่ามาในวรรคก่อนๆ นั้น มิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย”